

Путь Ирана

лекция 4: культура

Кратко о предыдущей лекции

- Иран – страна нескольких религий. На территории Ирана проживают не только мусульмане, но и зороастрийцы, христиане, иудеи, ...
- Зороастризм – это часть иранского культурного кода. Многие традиции, восходящие к зороастризму, популярны до сих пор (Ноуруз)
- Хотя ислам был привнесен, он, как и зороастризм, оказал значительное влияние на иранское мироощущение.
- Иран – крупнейшая шиитская страна. Но изначально Иран не был шиитским.

ПУТЬ ИРАНА:

1. История
2. Экономика
3. Религия
- 4. Литература и культура**
5. Повседневная жизнь

Наш план на вечер

1. Литература

- древняя и средневековая
- классическая (Золотой век)
- современная (Серебряный век)

2. Искусство

- классические жанры (каллиграфия + миниатюра)
- архитектура
- народные промыслы
- современное искусство

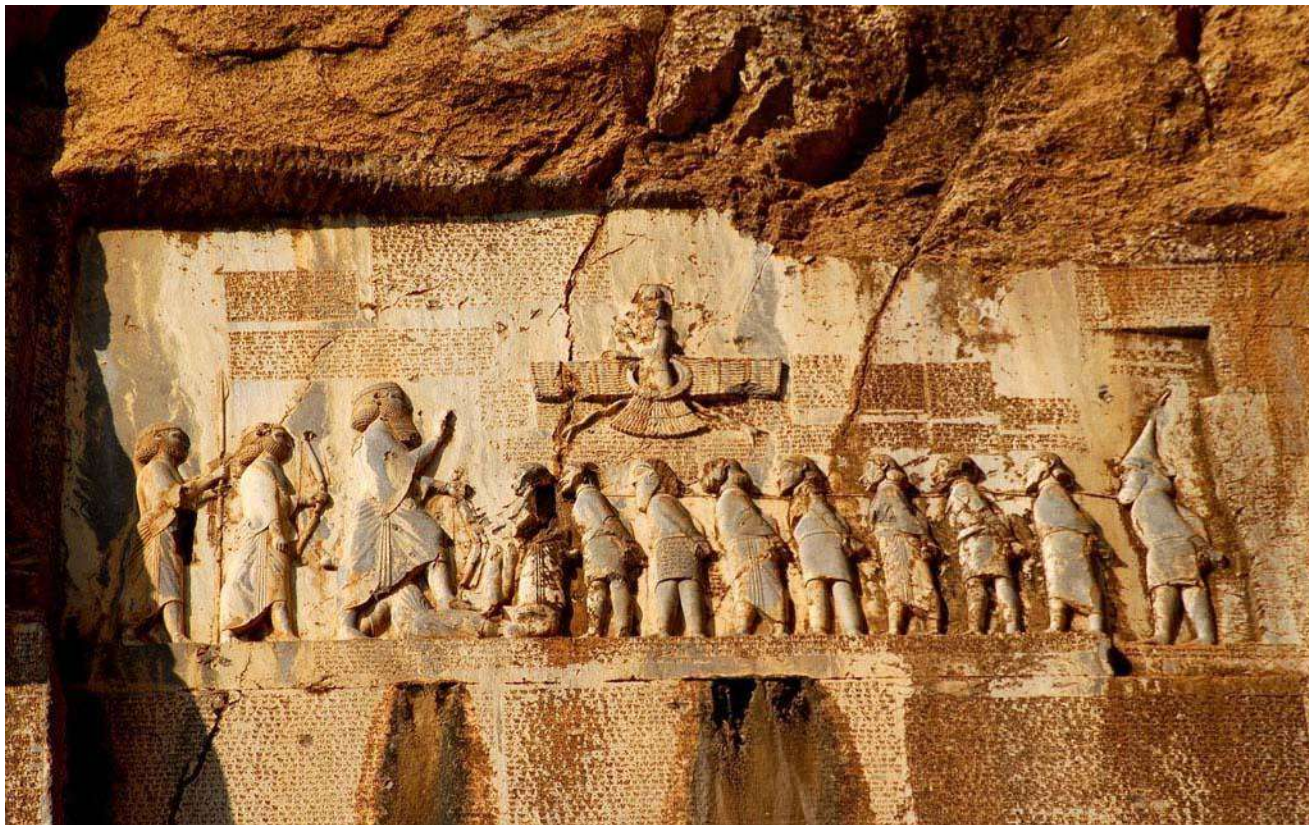

Часть 1. Литература

**классическая
литература**

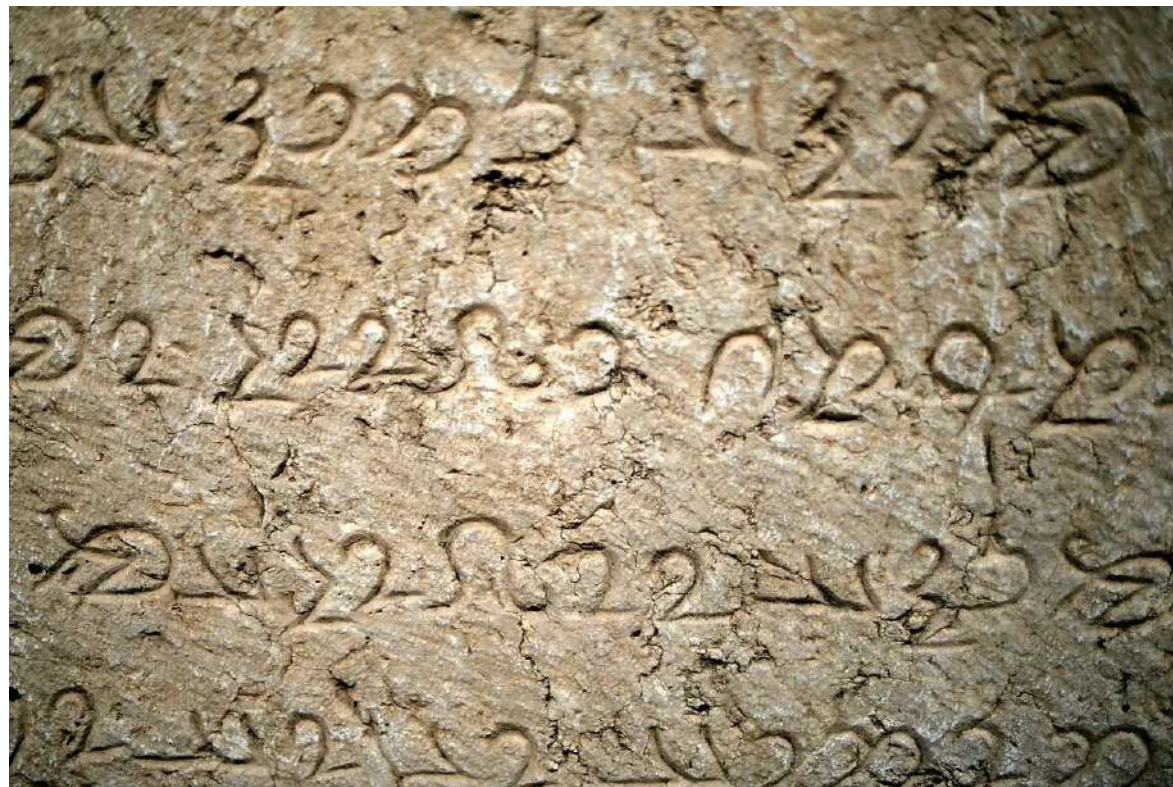
древнеперсидская эпиграфика

Бехистунская надпись

Среднеперсидские памятники

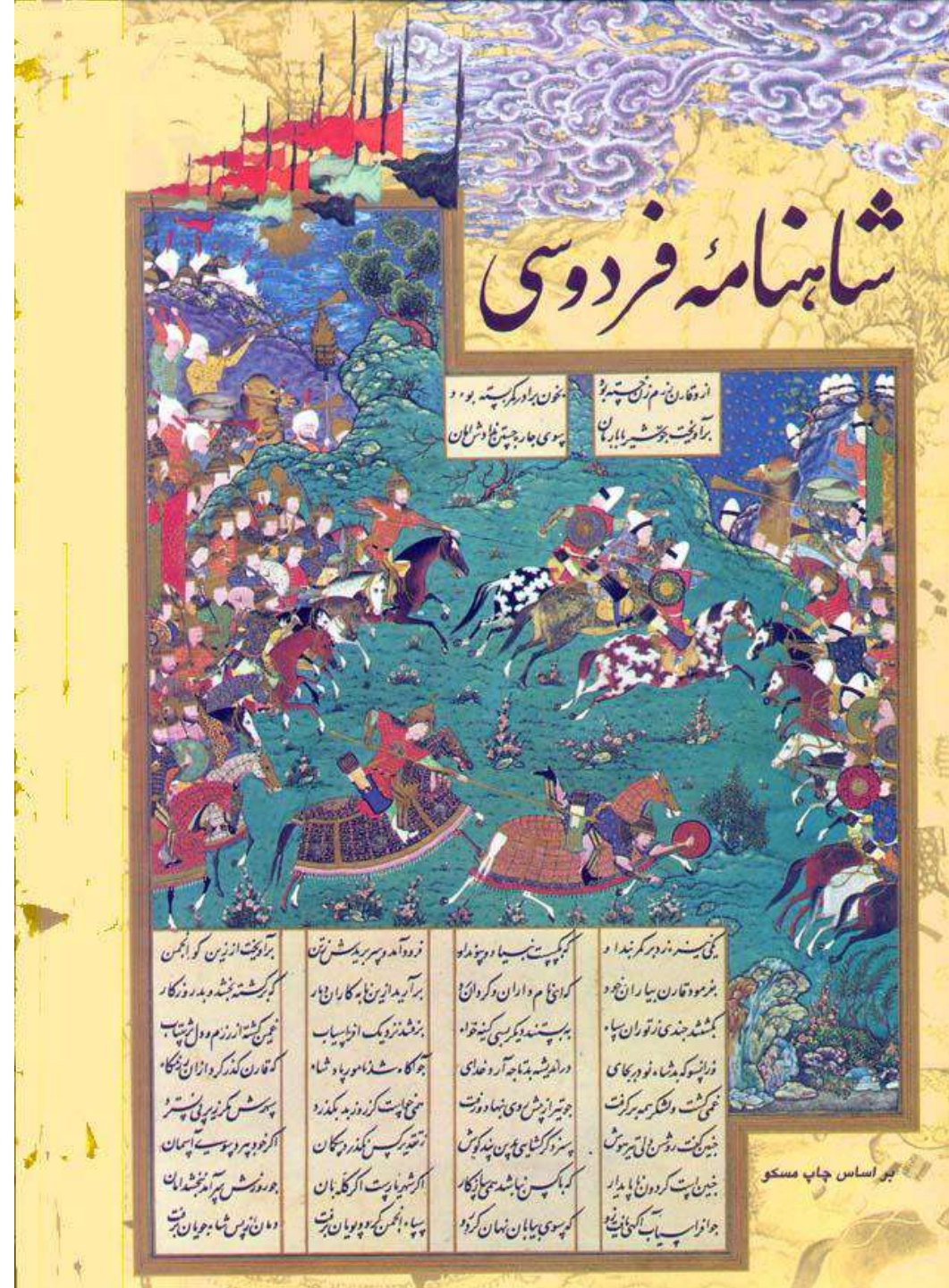

авестийский + пехлевийский языки

«Шахнаме» – символ и гордость персидской литературы

Абулькасим Фирдоуси (940 – 1020)

Шахнаме («Книга царей»)

писалась 35 лет

поэма + прозаические вставки

три части:

- мифологическая
- героическая
- историческая

фольклор Ирана
с древности до VII в.

больше 100 000 строк

Джамшид

Заххак

Классические сюжеты

Искандер-наме

Рустам и Сухраб

«Иранское интермеццо»

Классическая персидская поэзия

- Рудаки
- Хафиз Ширази
- Саади Ширази
- Низами Гянджеви
- Джалаладдин Руми
- Омар Хайям
- Анвари
- Аттар
- Абдуррахман Джами
- и многие другие

1. влияние **суфизма** – исламского мистицизма
2. диалог поколений: поэты беседуют друг с другом

Основа стихосложения – бейт (двустипшие)

بخال هندويش بخشم سمرقند و بخارا را

اگر آن ترک شیرازی بدست آرد دل ما را

Agar ān tork-e shirāzi be dast ārad del-e mā rā
Be khāl-e henduyash bakhsham Samarqand-o Bokhārā rā

Ради родинки смуглой одной, одного благосклонного взгляда,
Я отдам Самарканд с Бухарой и в придачу – богатства Багдада

در جان من این اوستی نامه
 تن جاره از خواجه زینب
 بسد زینب پادشاه دار
 چون گوهر کرفت هر طبعی
 آورده بدین سرای بی درد
 دانم کند که در این دنیا
 باز این اوستی نامه
 با نمان که بسجده خاک کرفت
 بوسه و دست پاک از بوسه
 و ز جوگ فران باز درخت
 از نماند بوی خود بپوشش
 سینه و سر و شکست نمان
 لشکر کوی از پس او نماند
 تیغ بر رسته بود از جنگ
 کان ز غلبت بی از داد
 چون خاک در تو بود است
 دستور ای که بود در ای

<p>ما چون مددش فانی نامه آورده بدین زخرد و سیا با هر چه بد آن بود سزاوار و در از سر آن نشاطعه ای آن عرقه بد آن عای بی پر پیغام کشی و از یک بشاد میزون بشاد طیار بر جت نکا بشکر سحره مدد کرفت در باره جان من بگوشت در چشمه دینی و صورت حس و در رخ آنه سیر سس در پیش کوفت بیت ج افان زان دم دودان جز ج مادم ای راسته لشکری که از جنگ شده زنده و سوره با خداد بمنون که رفیق و عجزت از دور بچود بسنامه</p>	<p>دشمنش که رفت پیش بود بشانه صدنا طافه نمان زینب از سر هر چه بی دجای چون حلقه برون در دست رسته دوگان بهر کیناری گویند کس از منوای بریدی از بیم مالکان دود اعم زان خبر که در کوفت نامه کین عشق جنبی عرضت عشق بیغای نامت زان از دودکان بی بیست چون او در خوشی نماند بیست که بخش این در خاک او در که نماند نشان که بقیع کوزه بر دست ماست در این راه بوس این عشق مهرهای نمانت</p>	<p>در چشمه خاص جوی کوشش بمواحت به وصل جان تو ازین بجز این بیغای نه عسر و کام با آن دود و اوم حلقه بسته بر این آن عوم خساری ای پیش کین غری آن از بدی کس بود آن عوم ز کام مردم همه در کوفت نامه کالود و مشورت عرضت کوراد و دود و به نامت کالای بی از دوی در دست زان بر او شد این دی جید هر روز نه بگر سپاسک در هر دو چشم خوش دیدیم این کس چراک او ان شده او در کس به این دشت از بوس کان نماند عورت جمانت</p>
--	--	--

نصفی از این اوستی نامه
 با هر چه بد آن بود سزاوار
 و در از سر آن نشاطعه ای
 آن عرقه بد آن عای بی پر
 پیغام کشی و از یک بشاد
 میزون بشاد طیار بر جت
 نکا بشکر سحره مدد کرفت
 در باره جان من بگوشت
 در چشمه دینی و صورت حس
 و در رخ آنه سیر سس
 در پیش کوفت بیت ج افان
 زان دم دودان جز ج مادم
 ای راسته لشکری که از جنگ
 شده زنده و سوره با خداد
 بمنون که رفیق و عجزت
 از دور بچود بسنامه

در چشمه خاص جوی کوشش
 بمواحت به وصل جان تو ازین
 بجز این بیغای نه عسر و کام
 با آن دود و اوم حلقه بسته
 بر این آن عوم خساری
 ای پیش کین غری آن از بدی
 کس بود آن عوم ز کام
 مردم همه در کوفت نامه
 کالود و مشورت عرضت
 کوراد و دود و به نامت
 کالای بی از دوی در دست
 زان بر او شد این دی جید
 هر روز نه بگر سپاسک
 در هر دو چشم خوش دیدیم
 این کس چراک او ان شده
 او در کس به این دشت از بوس
 کان نماند عورت جمانت

در چشمه خاص جوی کوشش
 بمواحت به وصل جان تو ازین
 بجز این بیغای نه عسر و کام
 با آن دود و اوم حلقه بسته
 بر این آن عوم خساری
 ای پیش کین غری آن از بدی
 کس بود آن عوم ز کام
 مردم همه در کوفت نامه
 کالود و مشورت عرضت
 کوراد و دود و به نامت
 کالای بی از دوی در دست
 زان بر او شد این دی جید
 هر روز نه بگر سپاسک
 در هر دو چشم خوش دیدیم
 این کس چراک او ان شده
 او در کس به این دشت از بوس
 کان نماند عورت جمانت

<p>دشمنش که رفت پیش بود بشانه صدنا طافه نمان زینب از سر هر چه بی دجای چون حلقه برون در دست رسته دوگان بهر کیناری گویند کس از منوای بریدی از بیم مالکان دود اعم زان خبر که در کوفت نامه کین عشق جنبی عرضت عشق بیغای نامت زان از دودکان بی بیست چون او در خوشی نماند بیست که بخش این در خاک او در که نماند نشان که بقیع کوزه بر دست ماست در این راه بوس این عشق مهرهای نمانت</p>	<p>در چشمه خاص جوی کوشش بمواحت به وصل جان تو ازین بجز این بیغای نه عسر و کام با آن دود و اوم حلقه بسته بر این آن عوم خساری ای پیش کین غری آن از بدی کس بود آن عوم ز کام مردم همه در کوفت نامه کالود و مشورت عرضت کوراد و دود و به نامت کالای بی از دوی در دست زان بر او شد این دی جید هر روز نه بگر سپاسک در هر دو چشم خوش دیدیم این کس چراک او ان شده او در کس به این دشت از بوس کان نماند عورت جمانت</p>
--	--

نصفی از این اوستی نامه
 با هر چه بد آن بود سزاوار
 و در از سر آن نشاطعه ای
 آن عرقه بد آن عای بی پر
 پیغام کشی و از یک بشاد
 میزون بشاد طیار بر جت
 نکا بشکر سحره مدد کرفت
 در باره جان من بگوشت
 در چشمه دینی و صورت حس
 و در رخ آنه سیر سس
 در پیش کوفت بیت ج افان
 زان دم دودان جز ج مادم
 ای راسته لشکری که از جنگ
 شده زنده و سوره با خداد
 بمنون که رفیق و عجزت
 از دور بچود بسنامه

Саади Ширази. Гулистан

Всё племя Адамово — тело одно,
Из праха единого сотворено.
Коль тела одна только ранена часть,
То телу всему в трепетание впасть.
Над горем людским ты не плакал вовек, —
Так скажут ли люди, что ты человек?

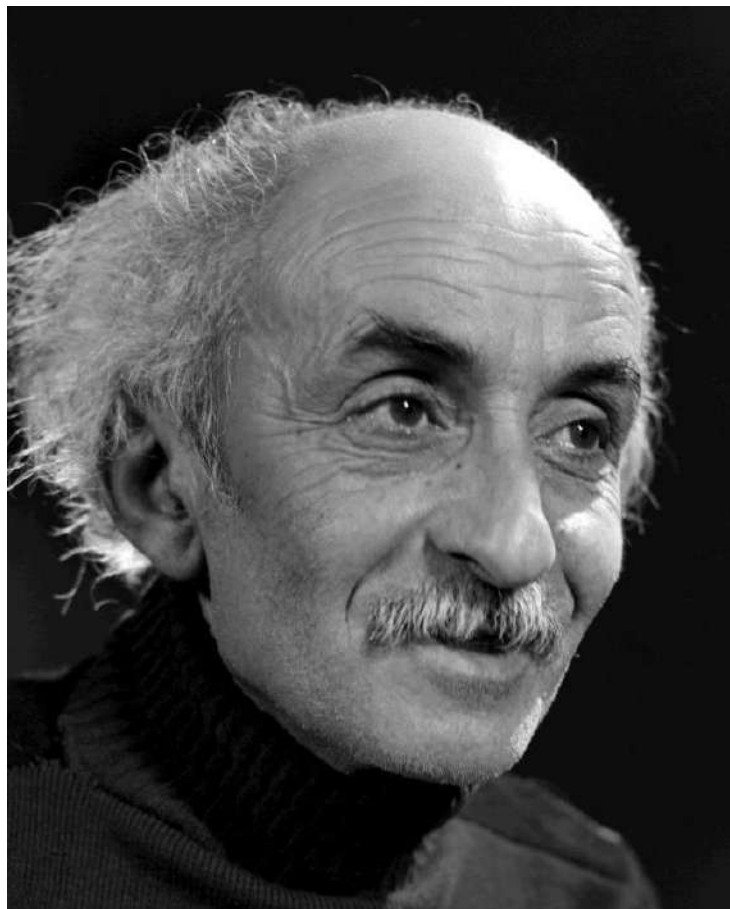
штаб-квартира ООН
Мохаммад Джавад Зариф

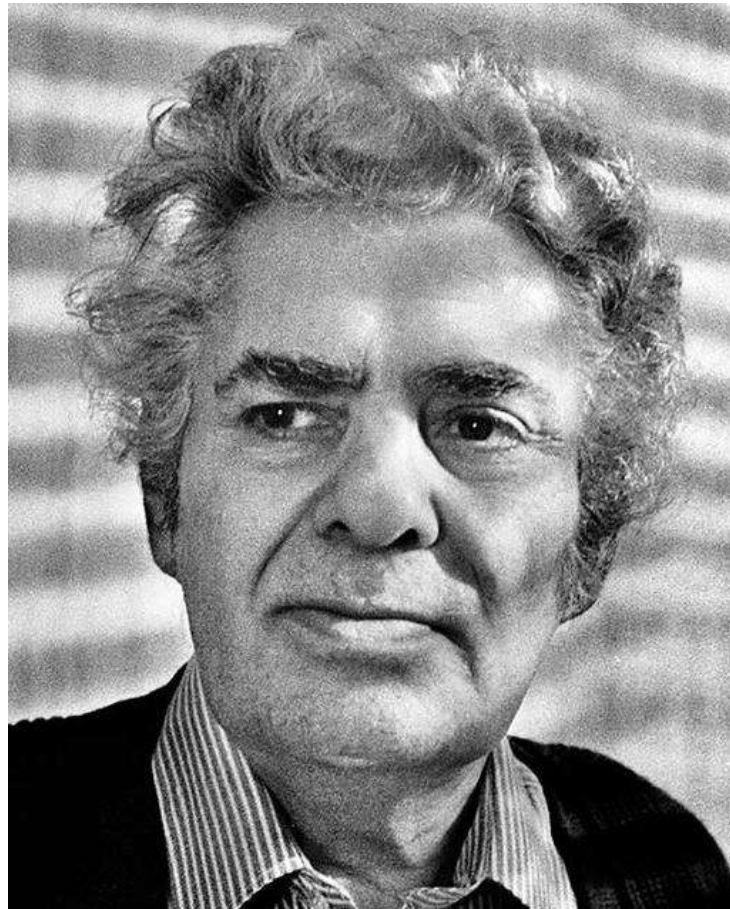

**современная
литература**

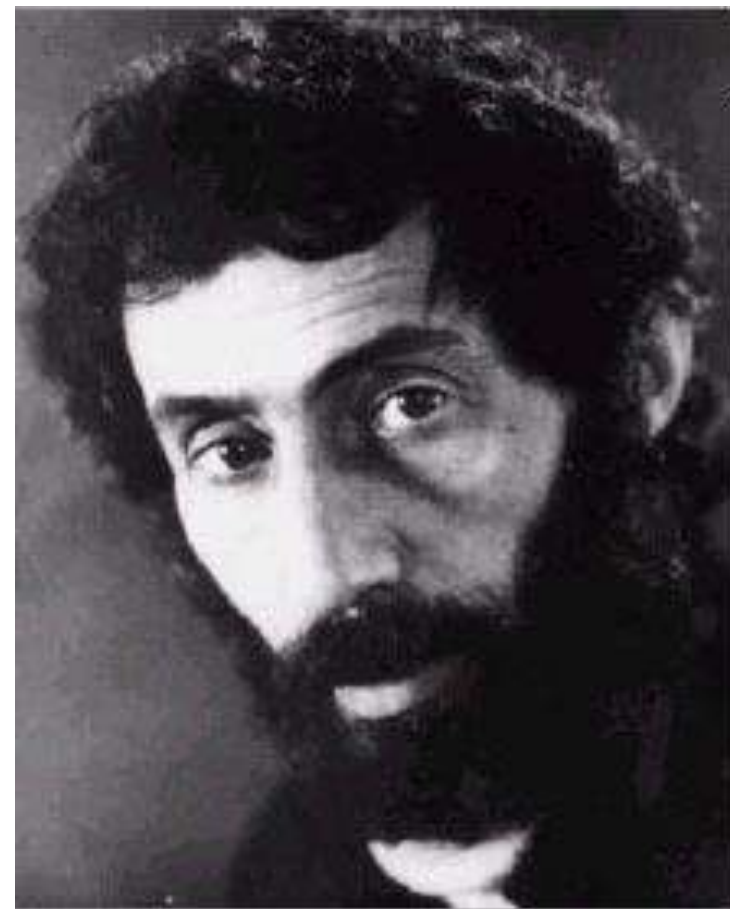
«Новая поэзия»

**Нима Юшидж –
основатель стиля**

**Ахмад Шамлу –
«белый стих»**

**Сохраб Сепехри –
сюрреализм**

Женская поэзия и проза

Парвин Эттесами –
классические жанры

Симин Бехбахани –
новое прочтение жанров

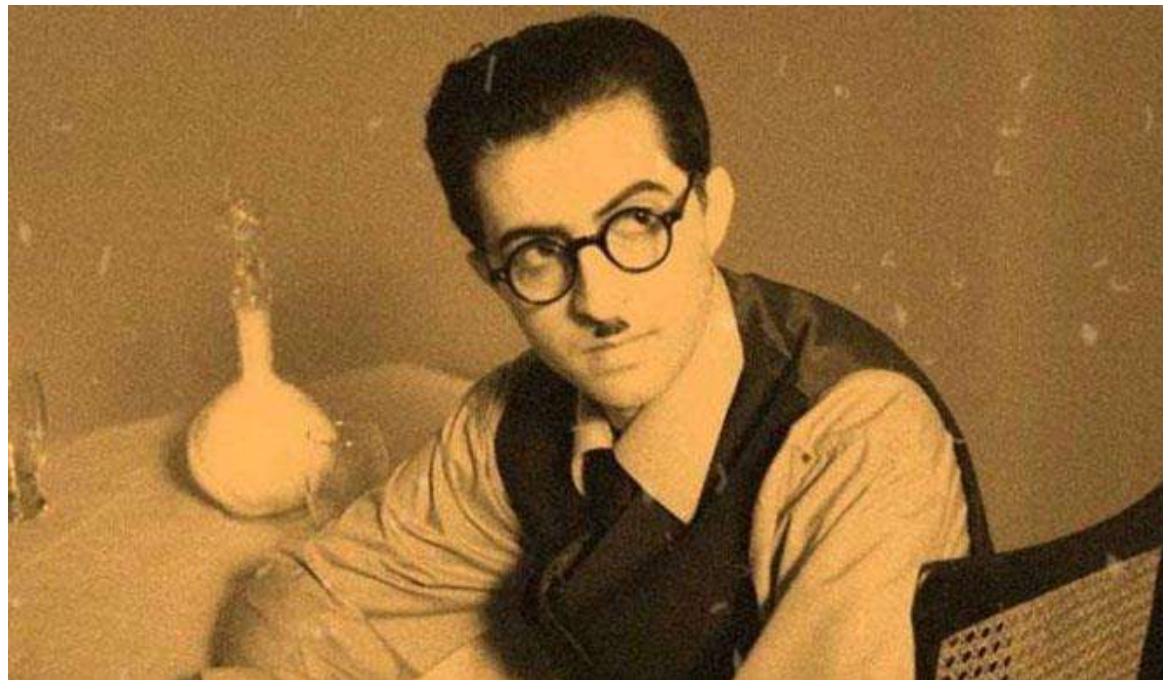

Симин Данешвар –
роман «Плач по Сиявушу»

Садег Хедаят

(1903 – 1951)

- Рождение «новой» прозы – похожей на западную
- Революция в литературе
- Опала и при шахе, и при Исламской республике

Жизнь Садега Хедаята

Знатное происхождение
Жил и учился в Европе

В поисках себя:

- инженерное дело
- архитектура
- стоматология
- фольклористика
- языкознание
- журналистика

1927 –
первая попытка суицида
(в р. Марне)

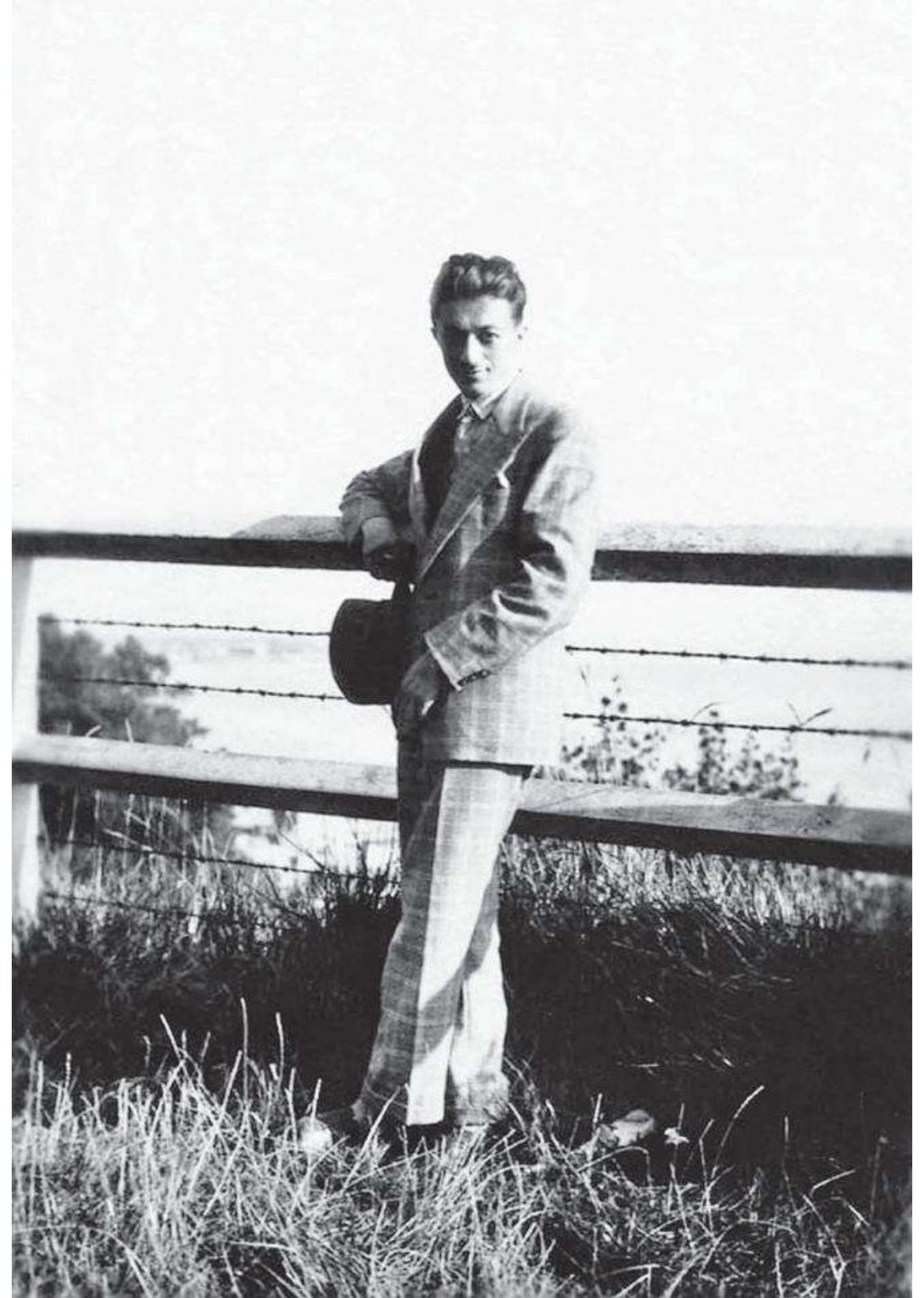
1951 –
смерть
от отравления газом

могила С. Хедаята
на кладбище
«Пьер Лашез» (Париж)

Любимые авторы:

Э. По
Н. В. Гоголь
Г. де Мопассан
А. П. Чехов
Ф. Кафка

Творчество

критический реализм – сатира – сюрреализм

достижения западной литературы + Иранский бэкграунд

Рассказы и повести:

Заживо погребенный
Три капли крови
Светотень
Алавийя-ханум
Слепая сова
Бездомный пес
Сплетни
Хаджи-ага
Завтра

Драмы:

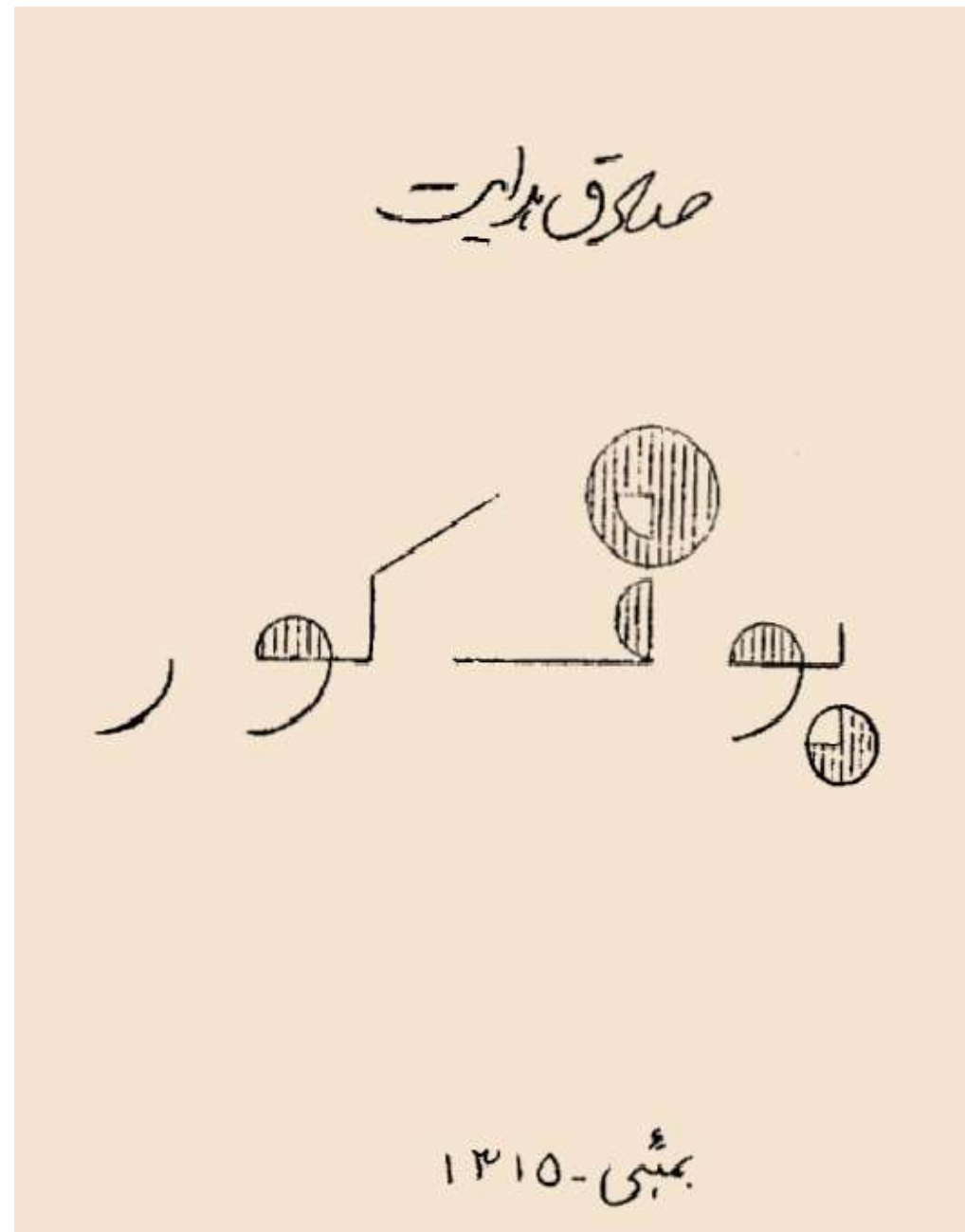
Парвин, дочь Сасана
Сказка о сотворении мира
Путевые записки
Исфахан, половина мира
На скользкой дороге

Эссе:

Рубайят Омара Хайяма
Человек и животное
Смерть
Чайковский
Новые течения в персидской поэзии
Послание Кафки
Миссия ислама в Европе

«Слепая сова»

первый тираж – 50 экземпляров

Персидский Достоевский?

Известность за рубежом
Схожие персонажи и образы
Атмосфера городского закулисья
Психологизм

Другое наследие С. Хедаята

Эссе о
литературе

Переводы
с пехлевийского

Переводы Кафки

«О пользе
вегетарианства»

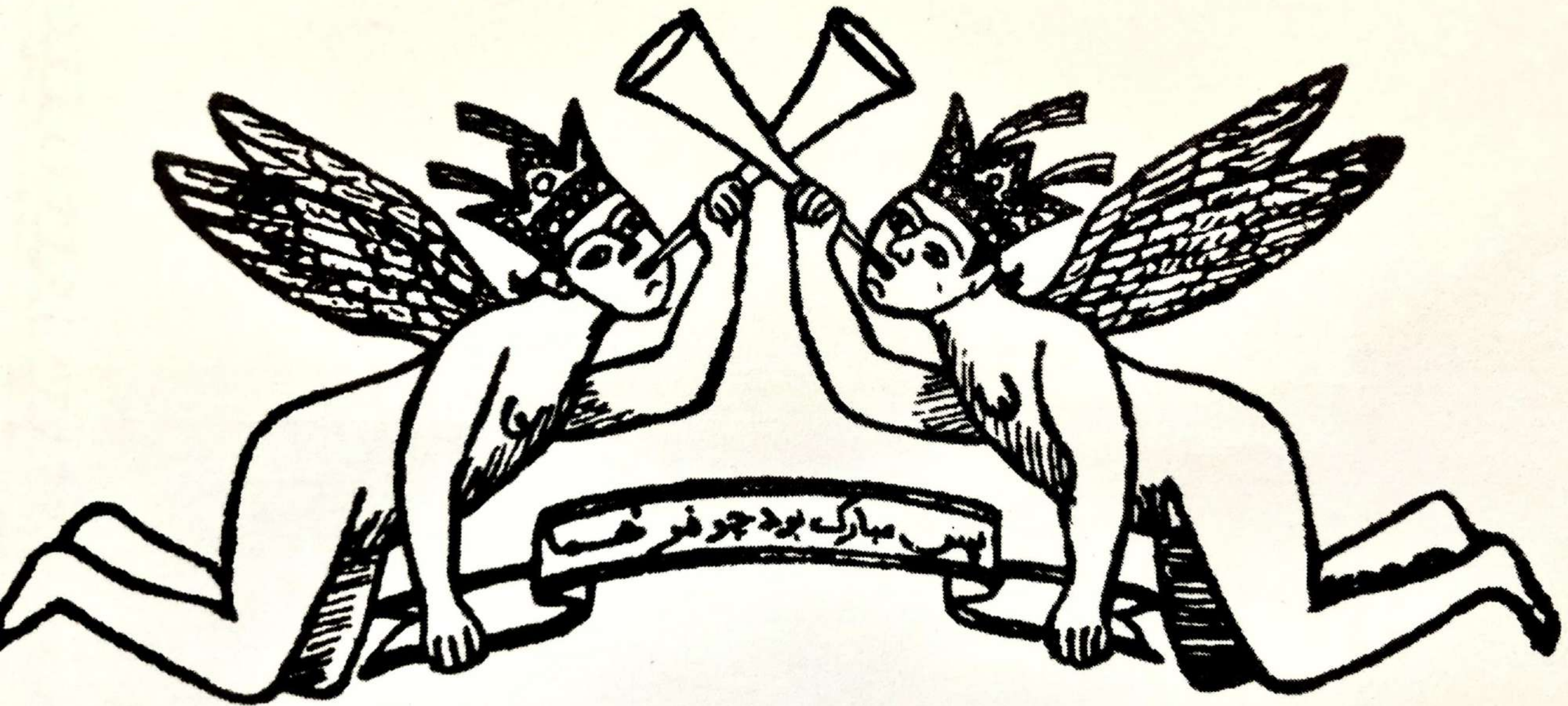
Садег Хедаят – художник

«Одинокая газель»
1928 г.

SHEDAYAT
Paris le 16.X.28

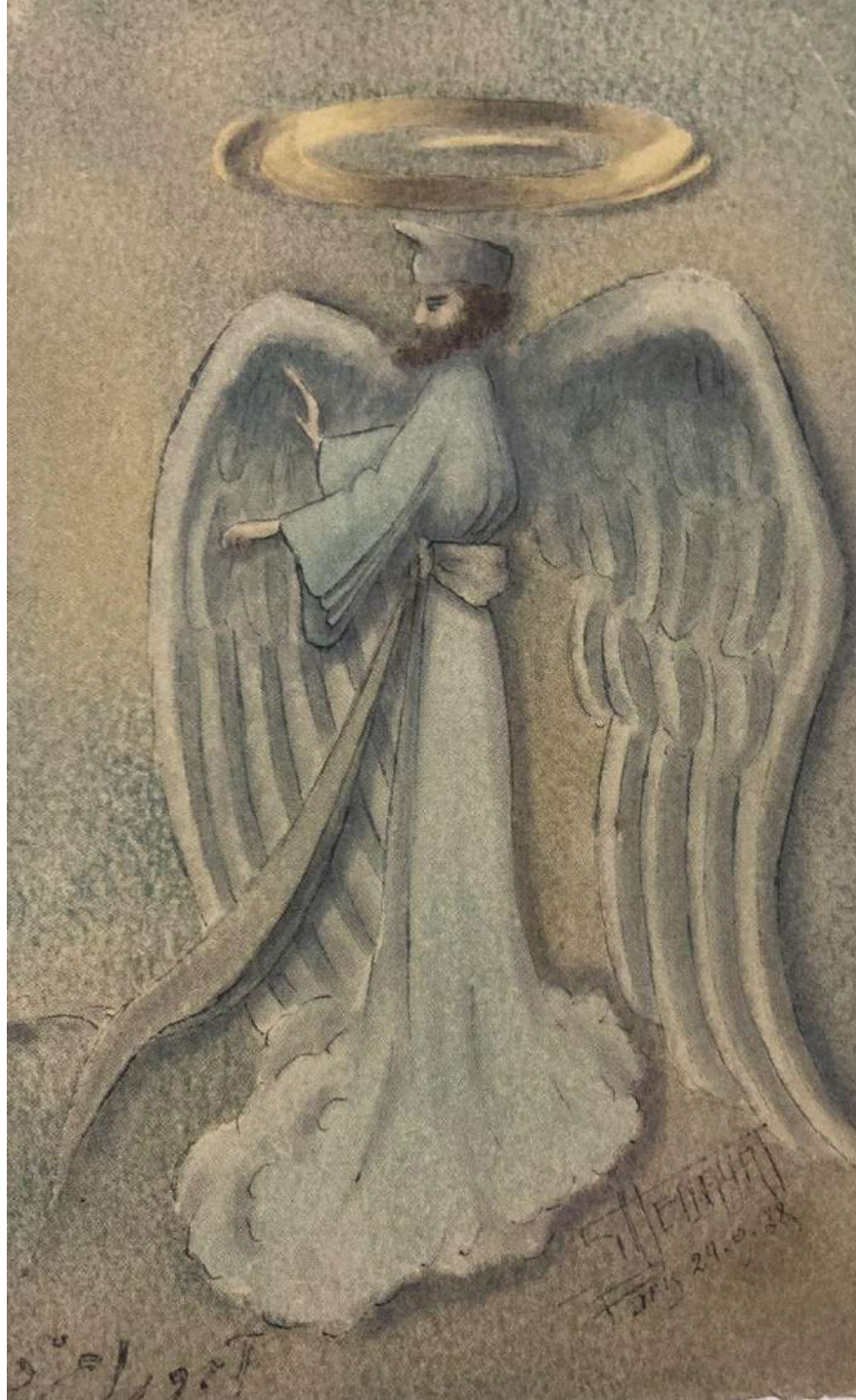

بِسْمِ مَبَارَكِ بَرَدِ چَو فَر هَم

Часть 2.
Искусство

Минутка

персидского

языка

Ketāb

книга

Ketābkhāne

библиотека

Muze

музей

Vorúd

Вход

Sandúq

Kacca

Pul-e naqd

наличка

Нақд

наличка

Dast-shuyi

Уборная

Dast-shuyi injā hast?

Здесь есть уборная?

**Bébakhshin,
dast-shuyi injā hast?**

**Извините,
здесь есть уборная?**

Khogúj

ВЫХОД

Продолжаем!

Часть 2.
Искусство

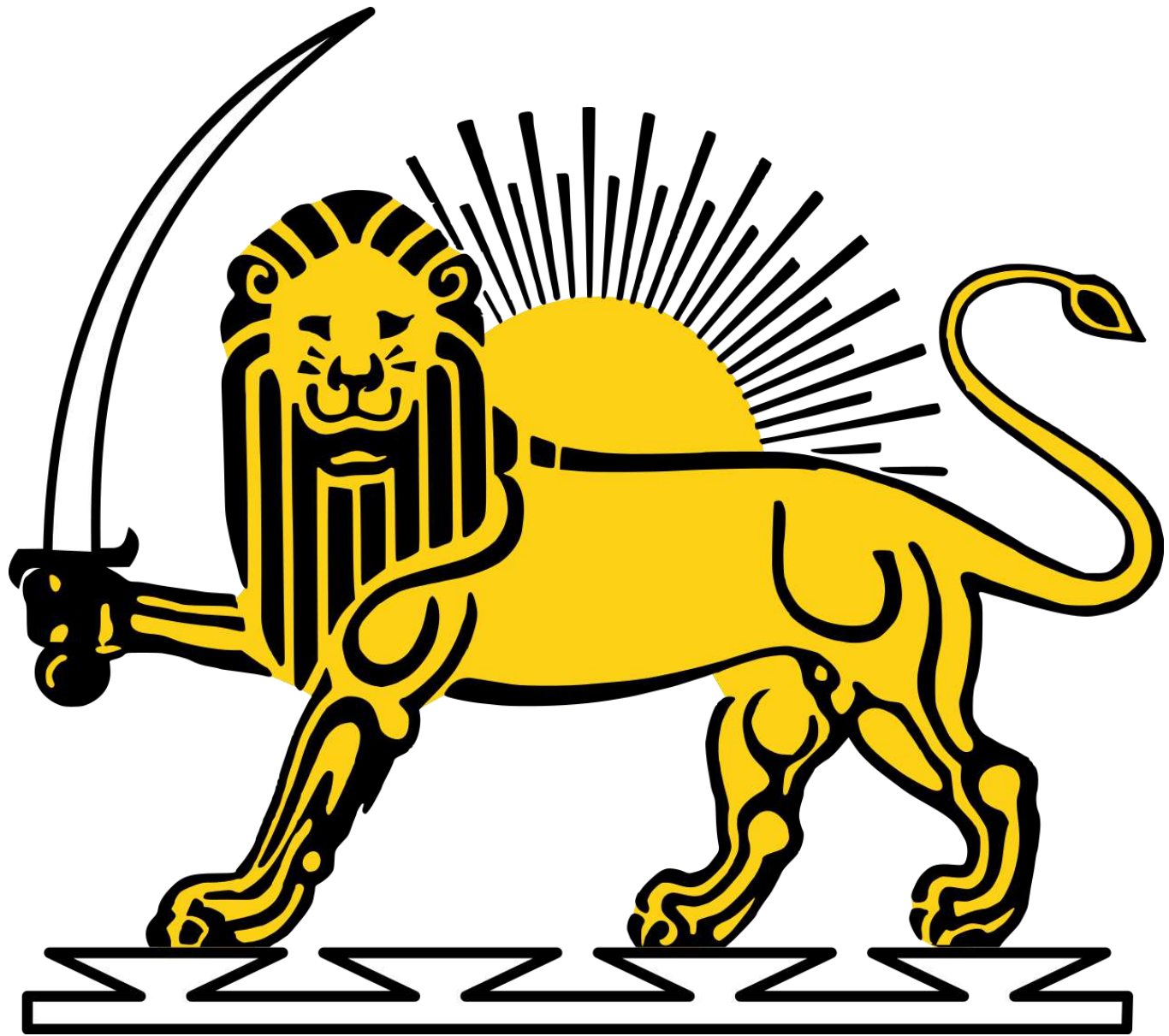
Персеполь / «Трон Джамшида» (Tacht-e Jamshid)

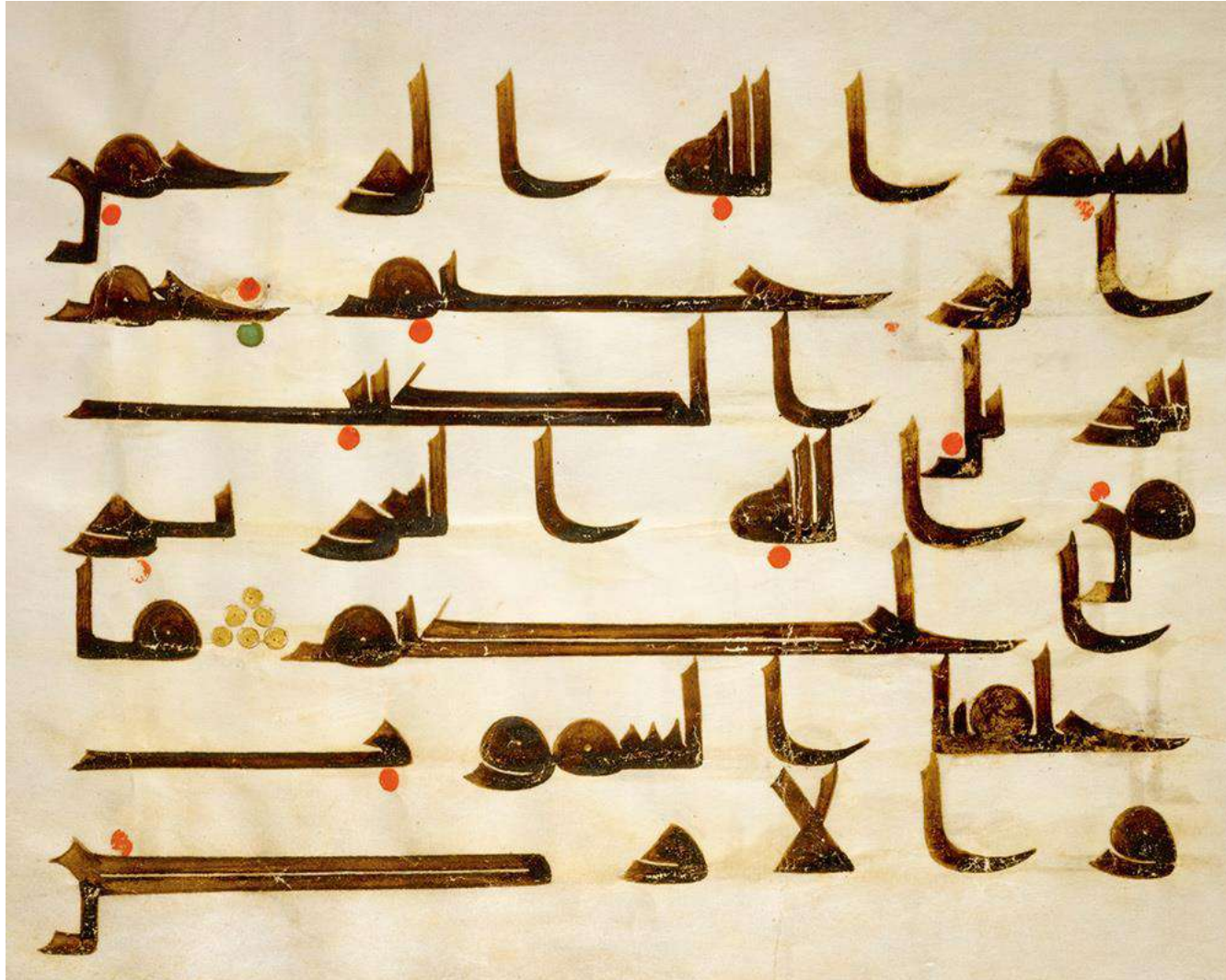
каллиграфия

иранцы восприняли
и стали развивать каллиграфию

Куфический шрифт

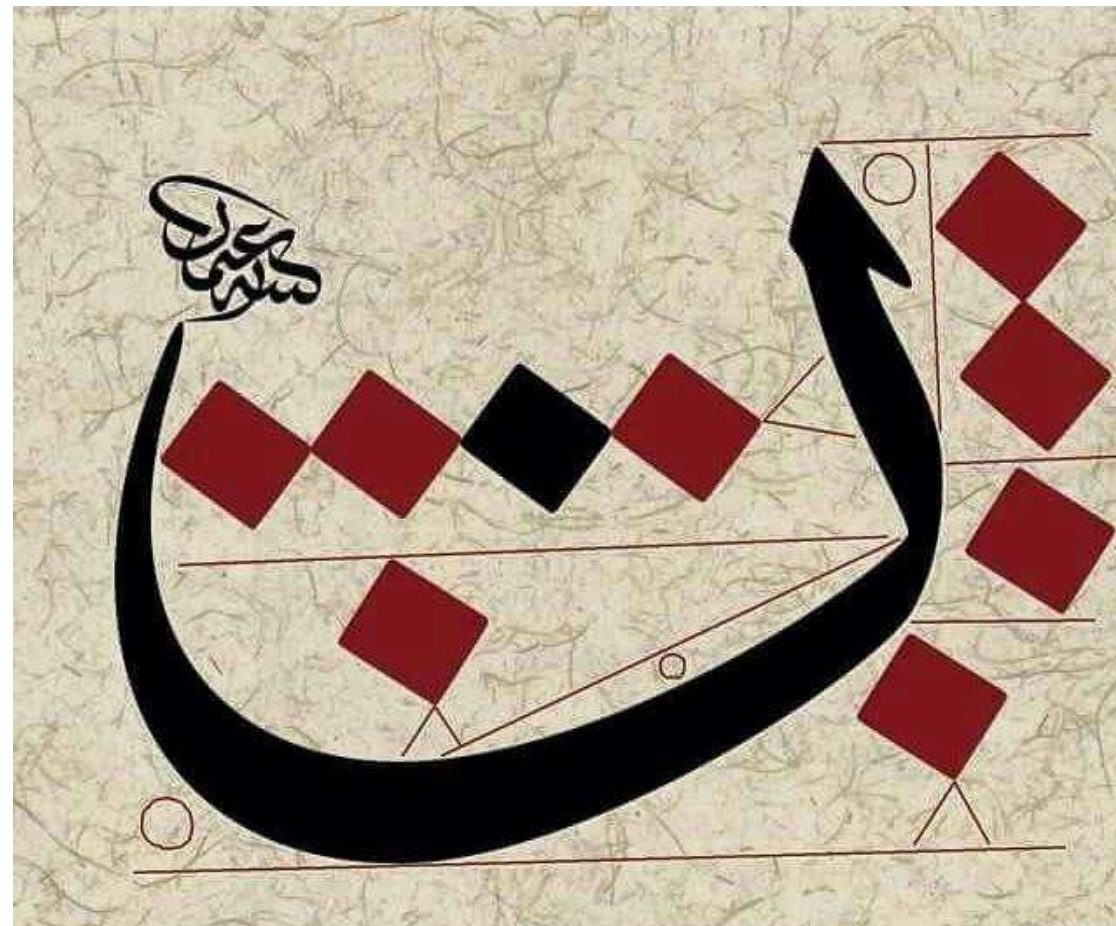
—
ا ش

Куфический шрифт

X век – пропорциональное письмо

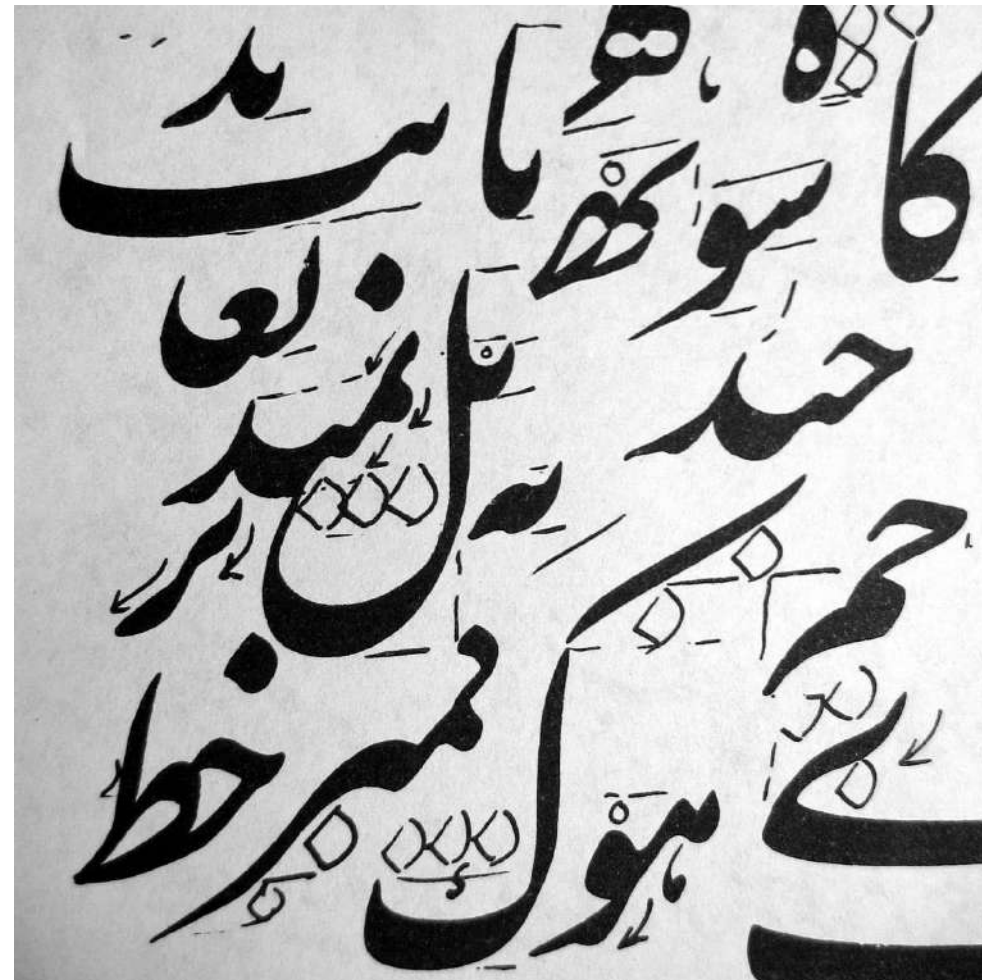
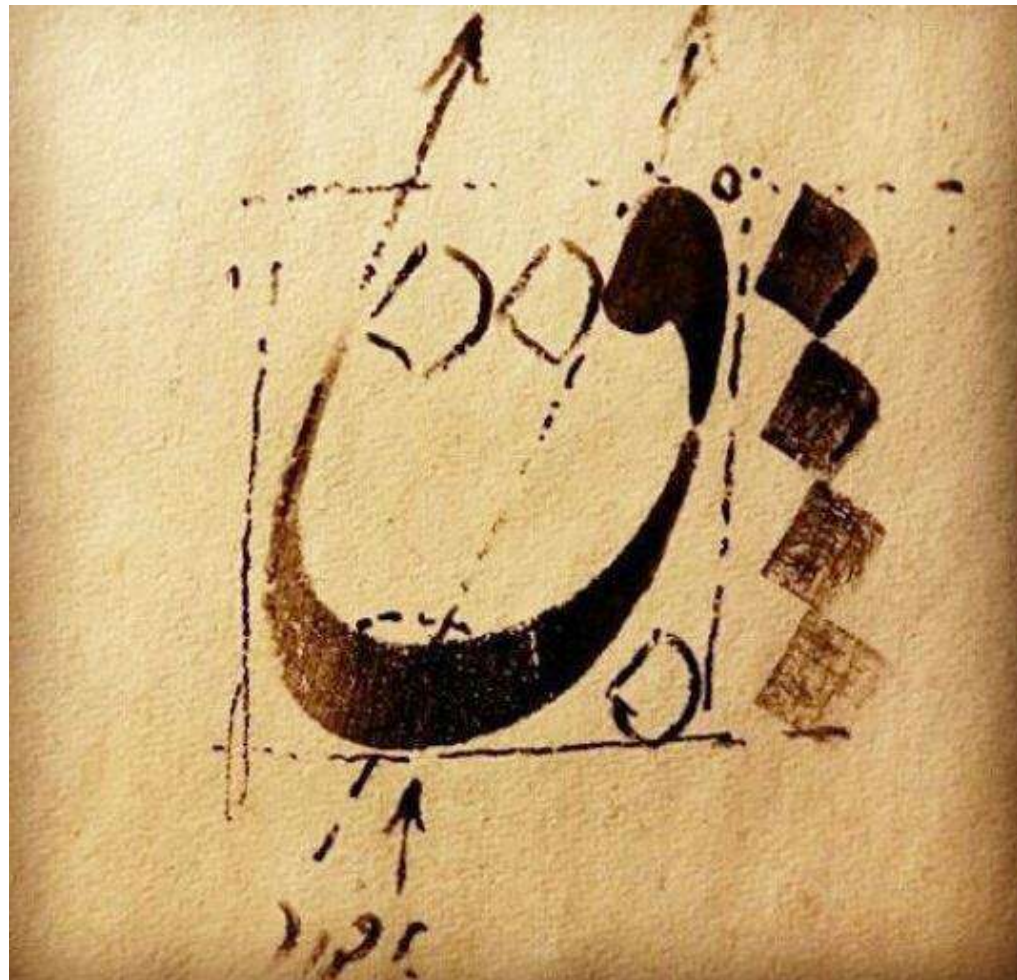
создатель – Ибн Мукла (855 – 940)

X век – пропорциональное письмо

создатель – Ибн Мукла (855 – 940)

насх

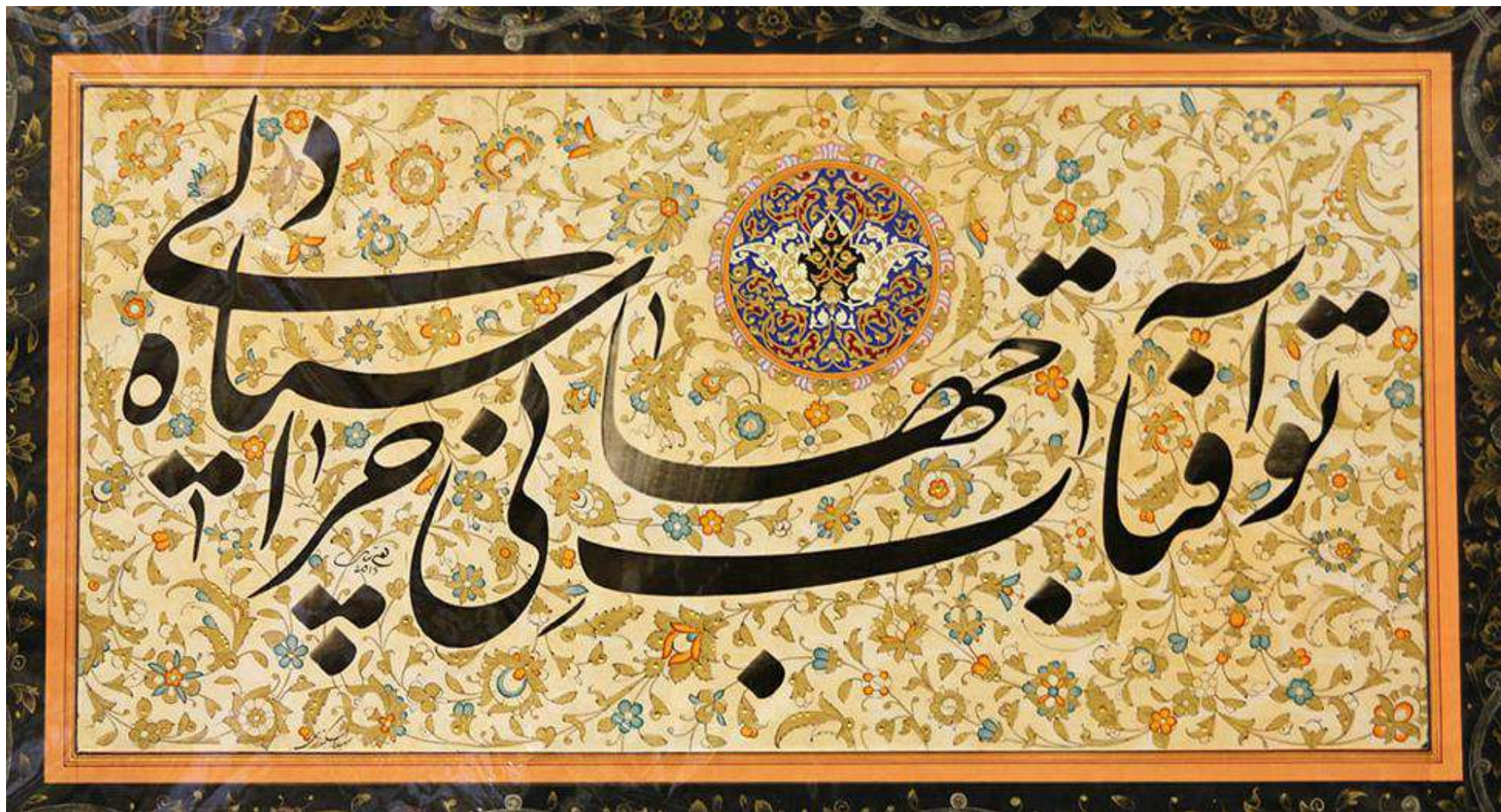
сулюс

сулюс ⚡

Насталик – «невеста» почерков

صرف با او است که آسوده میگزارند

در جان من این بوی خوش فایده
 آن جامه از خزان زینا
 بسیر زین پادشاه وار
 چون گوهر گزشت سر طبعی
 او در میان سرای بی در
 دان گشته که در این بیاد
 باز زین بخت گزشت
 زانسان که بجز در خاک گزشت
 بوسه و تخت تلا زین
 وز جاک مران باز گزشت
 از ناز و بوی خود بجز گزشت
 بسیر زین بخت گزشت
 لشکر گوی از پیش او فزاده
 سیر بجز گزشت بود از جنگ
 کان از غلبت بی از داده
 چون خاک در تو بود گزشت
 دستور ای اگر بود در ای

ما چون در غمت فایده
 آورده ام ز خود و دنیا
 با هر چه میان بود بجز داده
 بعد از سر آن نشا طبعی
 آن مرده میان عالمی بی پر
 بیام گشتی از زین گزشت
 همچون پادشاه بجز
 زانکه بشکر بجز بجز
 در باره جان بجز گزشت
 در چشمه دینی و صورت
 در این رخ اندام بجز گزشت
 در پیش گزشت بیت جانان
 زان دم در ددان جز داده
 از استه لشکر ای که از جنگ
 شده زید و بیهوده از داده
 همچون که برین و عجز گزشت
 از دور بجز گزشت

باز زین بخت گزشت
 از ناز و بوی خود بجز گزشت
 بسیر زین بخت گزشت
 لشکر گوی از پیش او فزاده
 سیر بجز گزشت بود از جنگ
 کان از غلبت بی از داده
 چون خاک در تو بود گزشت
 دستور ای اگر بود در ای

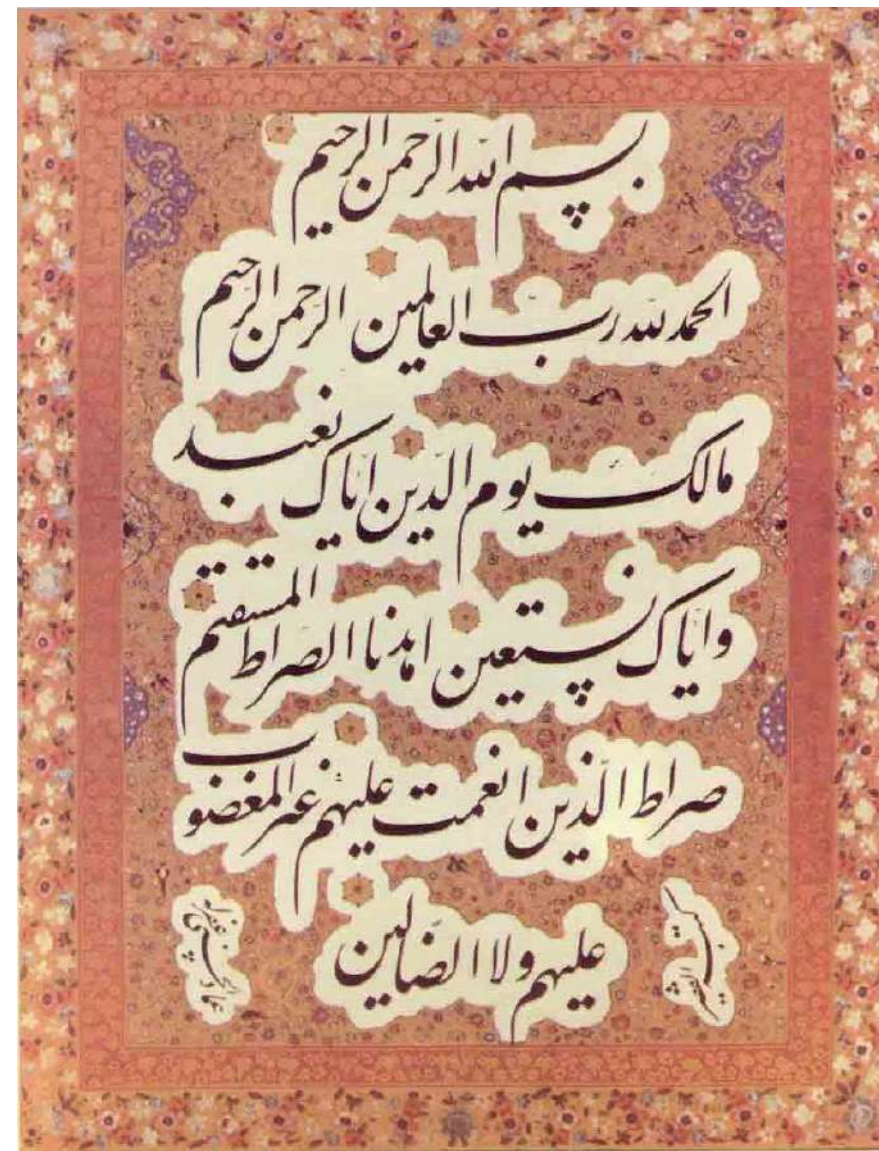
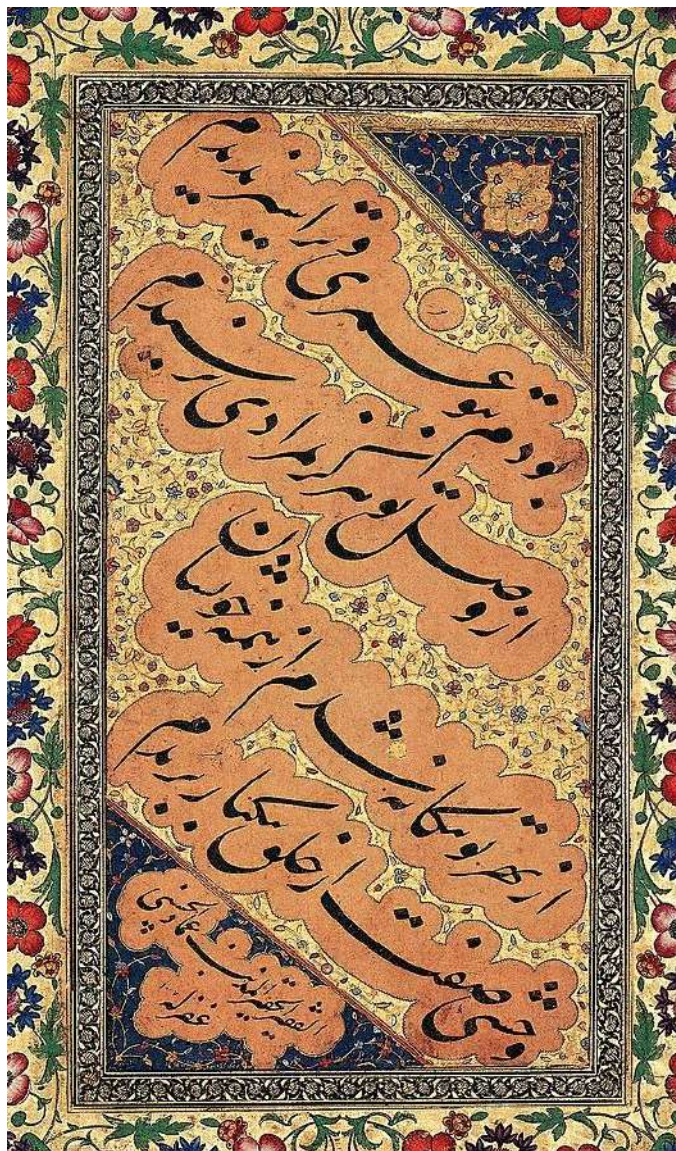
در چشم من این بوی خوش فایده
 آن جامه از خزان زینا
 بسیر زین پادشاه وار
 چون گوهر گزشت سر طبعی
 او در میان سرای بی در
 دان گشته که در این بیاد
 باز زین بخت گزشت
 زانسان که بجز در خاک گزشت
 بوسه و تخت تلا زین
 وز جاک مران باز گزشت
 از ناز و بوی خود بجز گزشت
 بسیر زین بخت گزشت
 لشکر گوی از پیش او فزاده
 سیر بجز گزشت بود از جنگ
 کان از غلبت بی از داده
 چون خاک در تو بود گزشت
 دستور ای اگر بود در ای

ما چون در غمت فایده
 آورده ام ز خود و دنیا
 با هر چه میان بود بجز داده
 بعد از سر آن نشا طبعی
 آن مرده میان عالمی بی پر
 بیام گشتی از زین گزشت
 همچون پادشاه بجز
 زانکه بشکر بجز بجز
 در باره جان بجز گزشت
 در چشمه دینی و صورت
 در این رخ اندام بجز گزشت
 در پیش گزشت بیت جانان
 زان دم در ددان جز داده
 از استه لشکر ای که از جنگ
 شده زید و بیهوده از داده
 همچون که برین و عجز گزشت
 از دور بجز گزشت

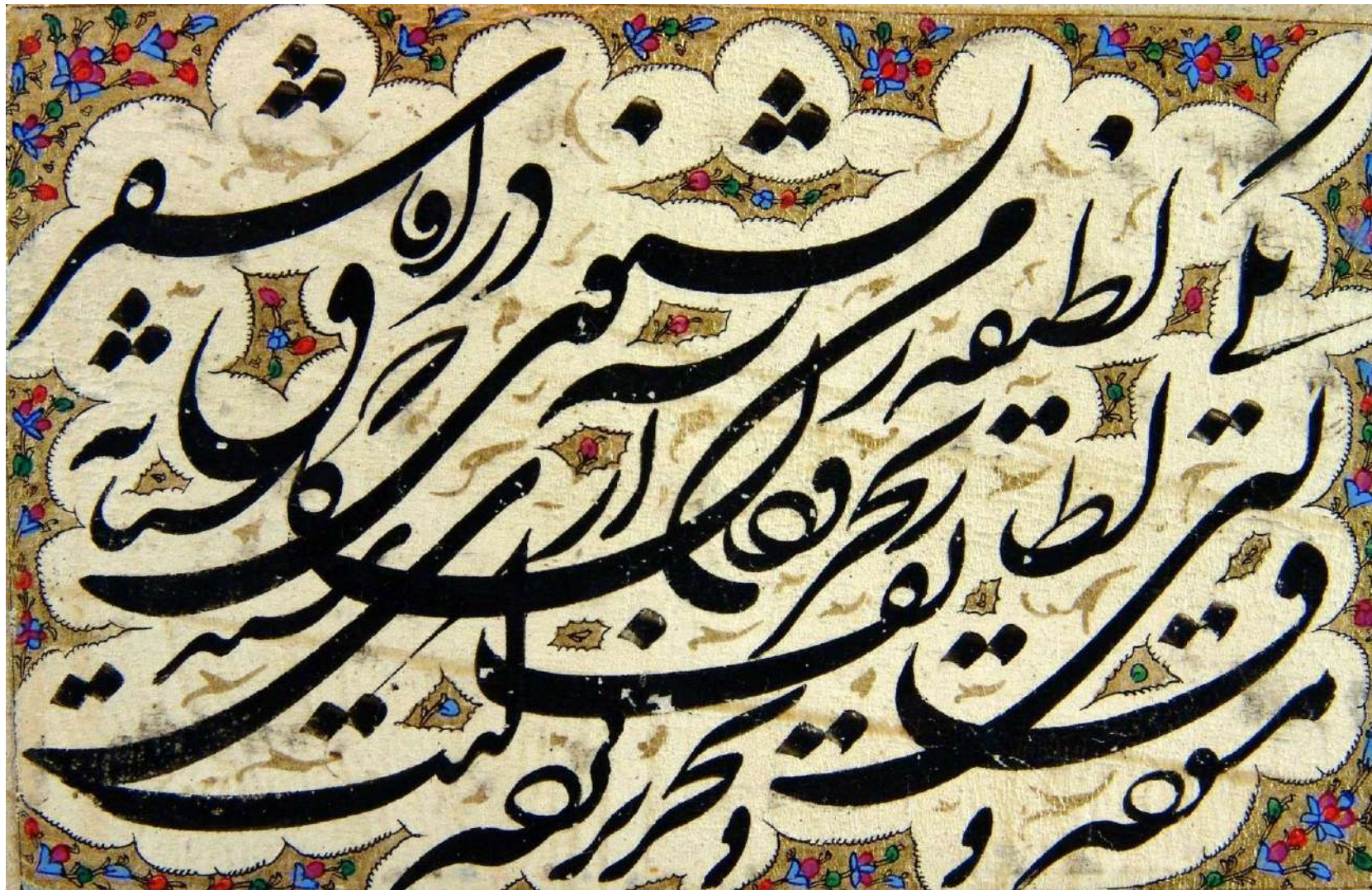
باز زین بخت گزشت
 از ناز و بوی خود بجز گزشت
 بسیر زین بخت گزشت
 لشکر گوی از پیش او فزاده
 سیر بجز گزشت بود از جنگ
 کان از غلبت بی از داده
 چون خاک در تو بود گزشت
 دستور ای اگر بود در ای

این که حرف و عا که ادم دور
 علیک فی کل حال مشتمل حساب
 ای که فصل فرغ ندانم چه گوهری
 که آسمان بزرگت از خاک گزشتی
 دل بجز کن تیر کی چای عجزی
 خود بین مشکوکه آینه هفت گزشتی
 هم نوش خورشید گواهی و ستم بر تری
 هم لای پارکین بی هم آب گزشتی
 خواه آسمان و خواه زمین بجز گزشتی
 بنیان تبت مستقرش علو و مثل
 خاکی اگر طبلت پستی مقیدی
 عرشه اگر نور لاله منوری
 نقشی است از حدوث و قدم صغیرا
 صورت بین کین صیغ ضلصال
 ایام را بوقت کونین بر زنی
 افراد کاین عمل اند و تو عای
 هم در بهات کسی این بجز گزشتی
 نام تو در دایح رتبت مقدم است
 هم مصدر وجود و عدم را کوشتی
 پوشیده چیرکان فلک بر نوبت نامه
 دانا فریب است این هفت سپهری

Мир Эмад (1554–1615)

Шекасте-насталик (или просто Шекасте)

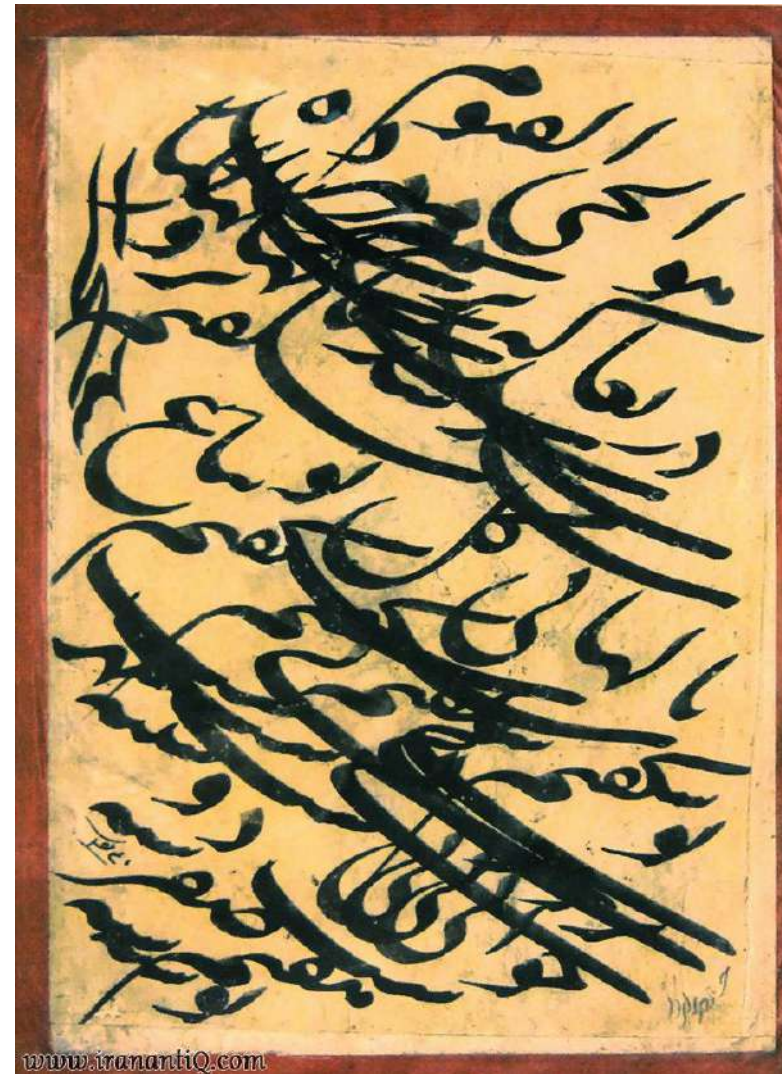

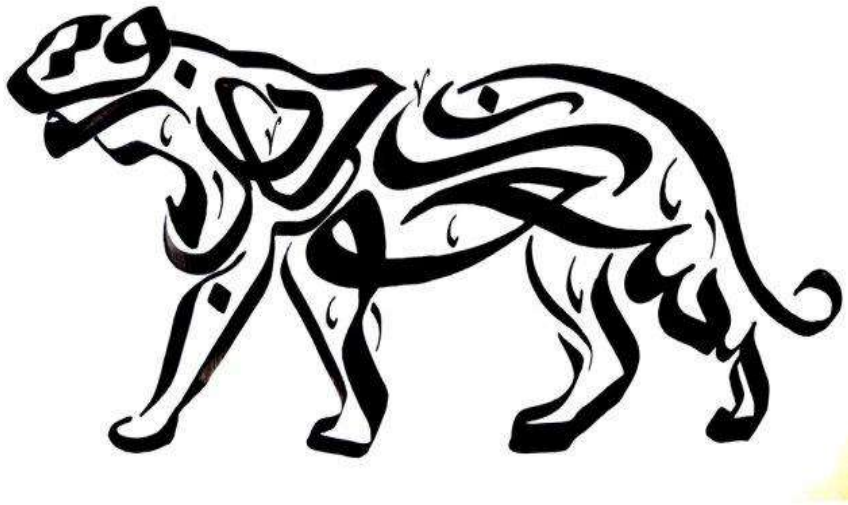
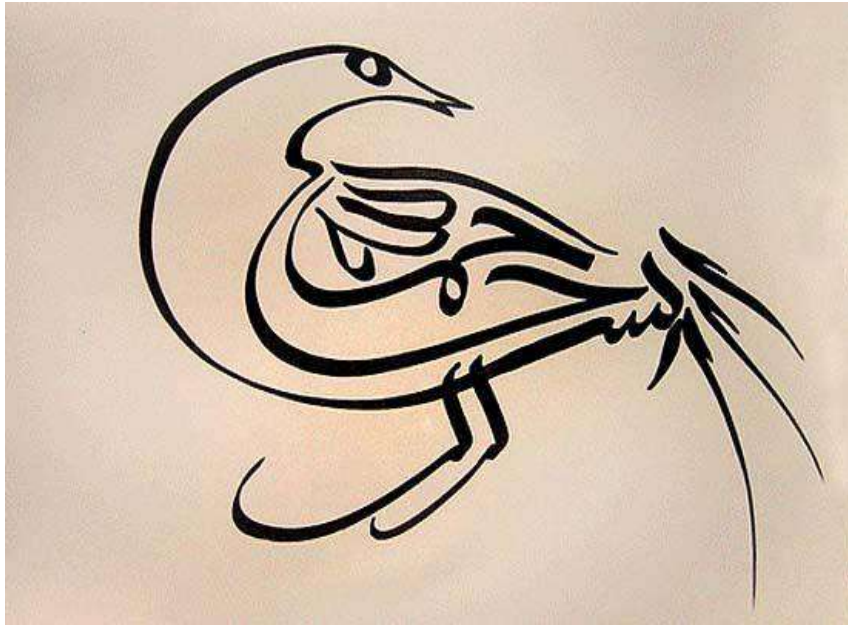
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
مَنْ حَرَّمَ لَيْسَ بِطَائِفَةٍ
لَكُمْ مِنْ قَوْلِ اللَّهِ
عَنْ مُحَمَّدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ

Сийях-машк

Сийях-машк

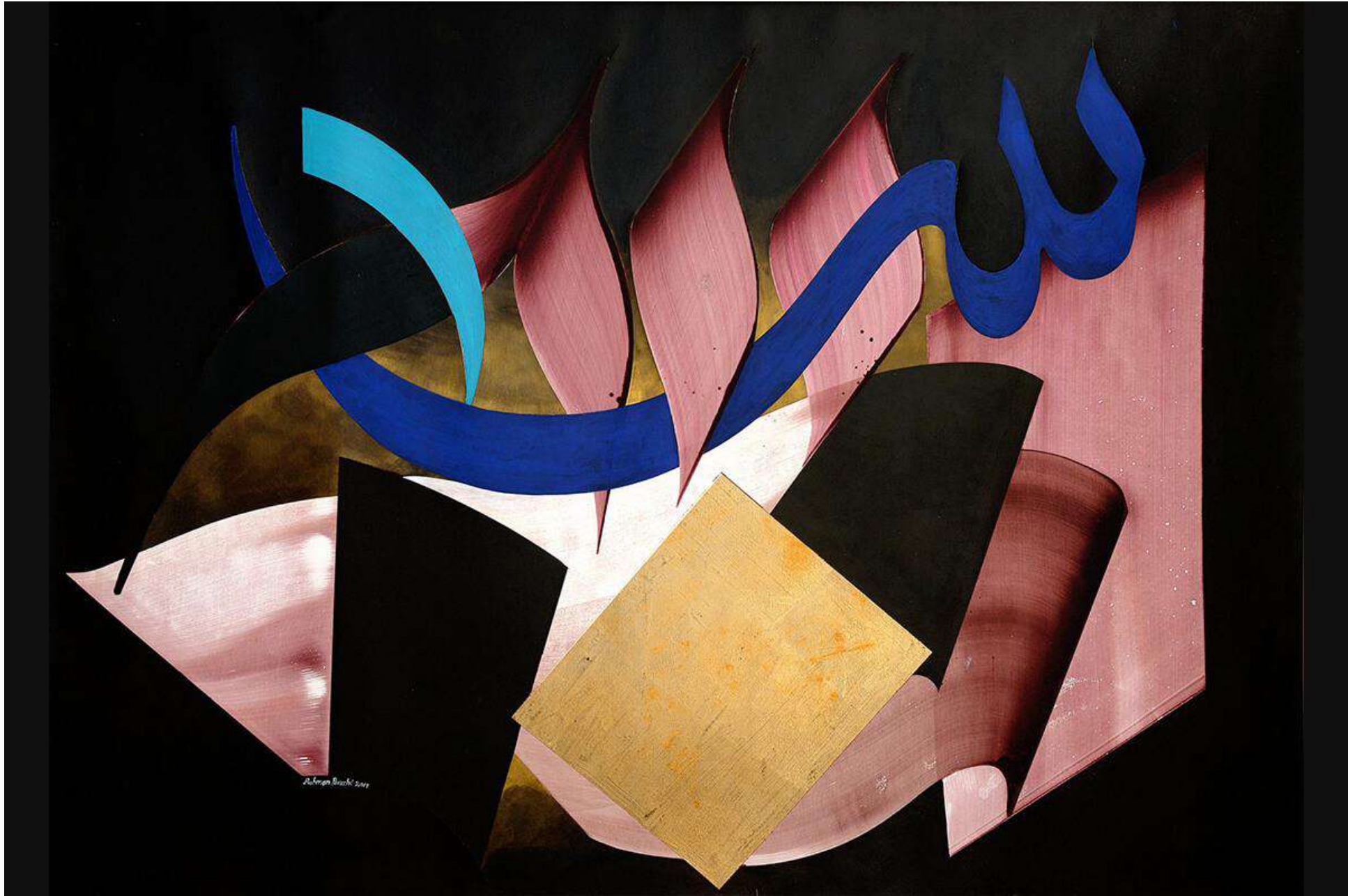

каллиграфия –
самостоятельный вид живописи

**Бахман
Панахи**

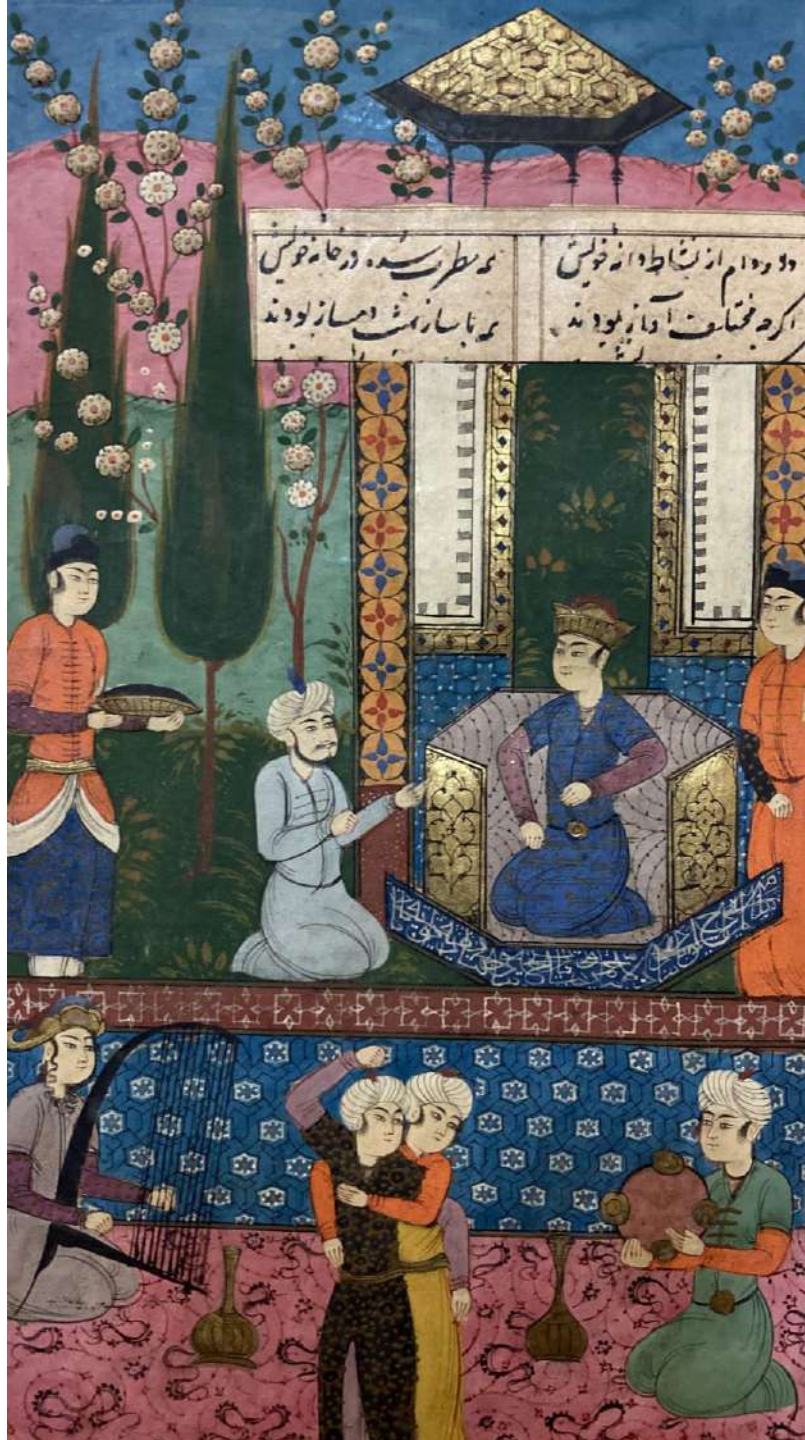

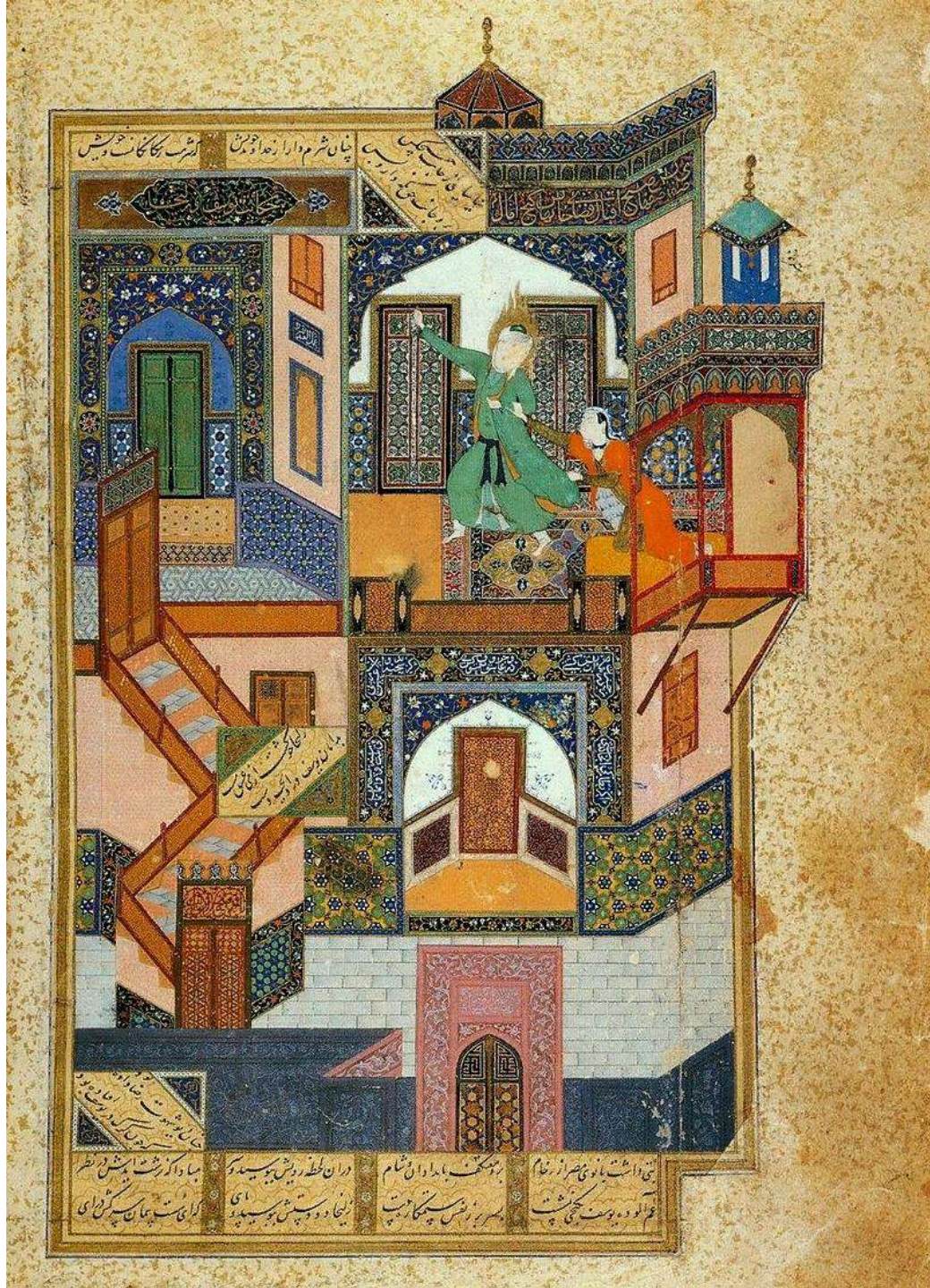

миниатюра

Кемаль-ад-Дин Бехзад (1450 – 1535)

Гравюра

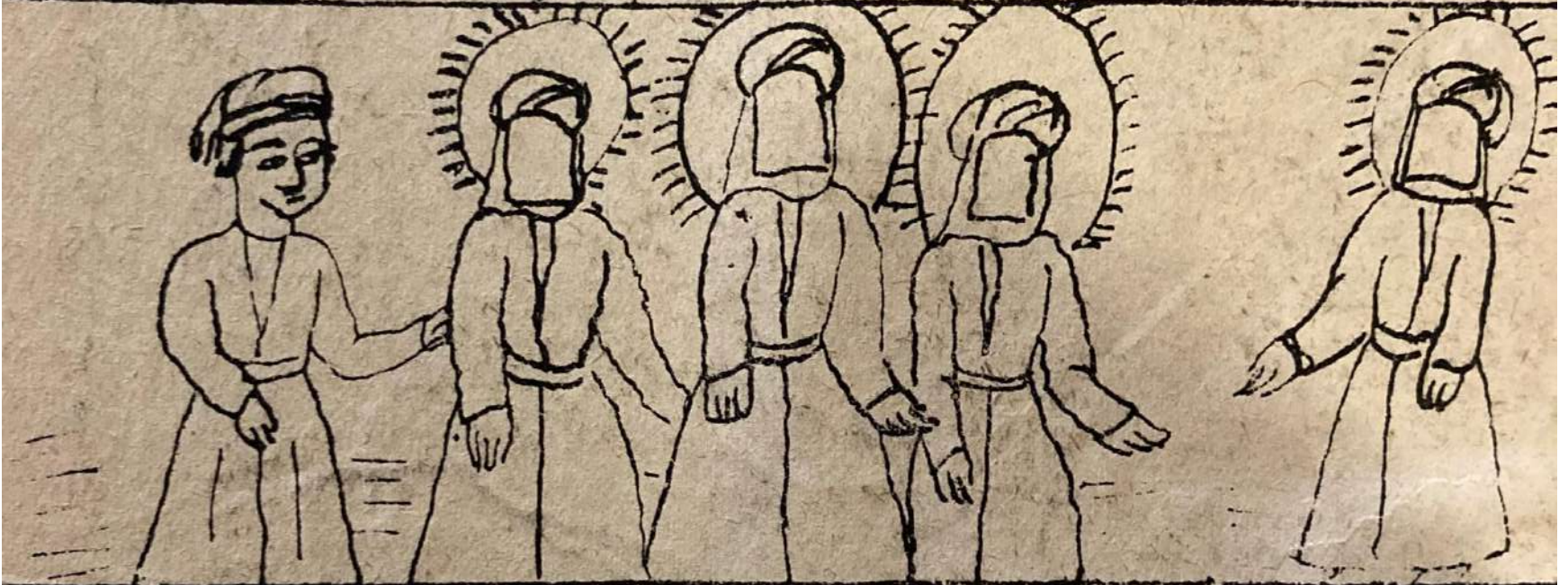
احسان پچاره لابد مانده دست و پایی کره را بست و در شرط انداخت آن اورا پیر و از قضا خلیفه

خلیفه در بالای قصر نشسته دید از آب بیرون میاید و هر دو میروند و فرمودند و او را آوردند که
بید دست و پایی بسته دانست که صاحبخانه خود را ضرر رسانیده که او را با این دست

برای فرستادن که شهر ما را نگاه داری گمنام بعد از آن اهل شهر با تمام مسلمانان شدند و هر چه تخته
 بد بود در آن شهر شهرهای دیگر همه را بغیر کرده جناب مولا فرات کردند و جای آنها را مسجد ساخته

ز آن حضرت ابرو مؤمنان خود با مالک ابو المعین مدار طهماس چشمه خاور دانی اهل اسلام بمدهینه
 به جنبه سفینه روانه شدند بانکه نانی نیز در یک شهر مدینه طهماس رسیدند عمر را در جلوه سازند که عمر
 مال باد صر روانه شد خود را بزودی شهر مدینه رسانیده وقتی رسید که نماز ظهر بود جناب پیغمبر

اغزل خوانند یعنی با سلاح در مقابل سماک بود و آن کوکب رسیده خوانند و آن کوکب که بر پای آید

غفر خوانند یعنی که کوکب را پوشیده
کوکب المرام کوکب او میجده است
از صورت میان کوکب رسیده و عرش
دنه خارج و در میان ایشان چرخ از
کوکب مشهورست کوکب العرش

کوکب او پست و یک کوکب است از صورت و سه خارج از صورت و آن سه کوکب که چهره کرده است

اکلیل خوانند و آن کوکب
روشن باشد یا سرخی ز منقلب
العقرب گویند و آن کوکب که
قوام قلب است و آنرا که از
پس اوست بنات گویند
و آنرا که در حرارت دین است

آنرا فقرات گویند و آن دو کوکب را که بر طرف دین است سوگه گویند کوکب الفوس و او را

ستاره نیر که بر طرف قرن است
قرن شمالی که آن بر پای است ممسک
الاعنه است و میلن ایشان مشرک و
خارج صورت یازده کوکب است و
بر موضع قطع چهار کوکب که بردش
کاد است و یا خوانند و آن کوکب
متقاربت همچون خورشید و کور و چنین

گویند که اگر بنو آن باران آید آن سال خشک گذرد و صورت ثور آن باشد کوکب الثور امین

کوکب او میجده است و آن
صورت دو امی است ایشان
بجانب شمال و شرق و پای
ایشان بجانب جنوب و مغرب
و کوکب هر صورت بان در آن
است و آن دو کوکب که بر سر

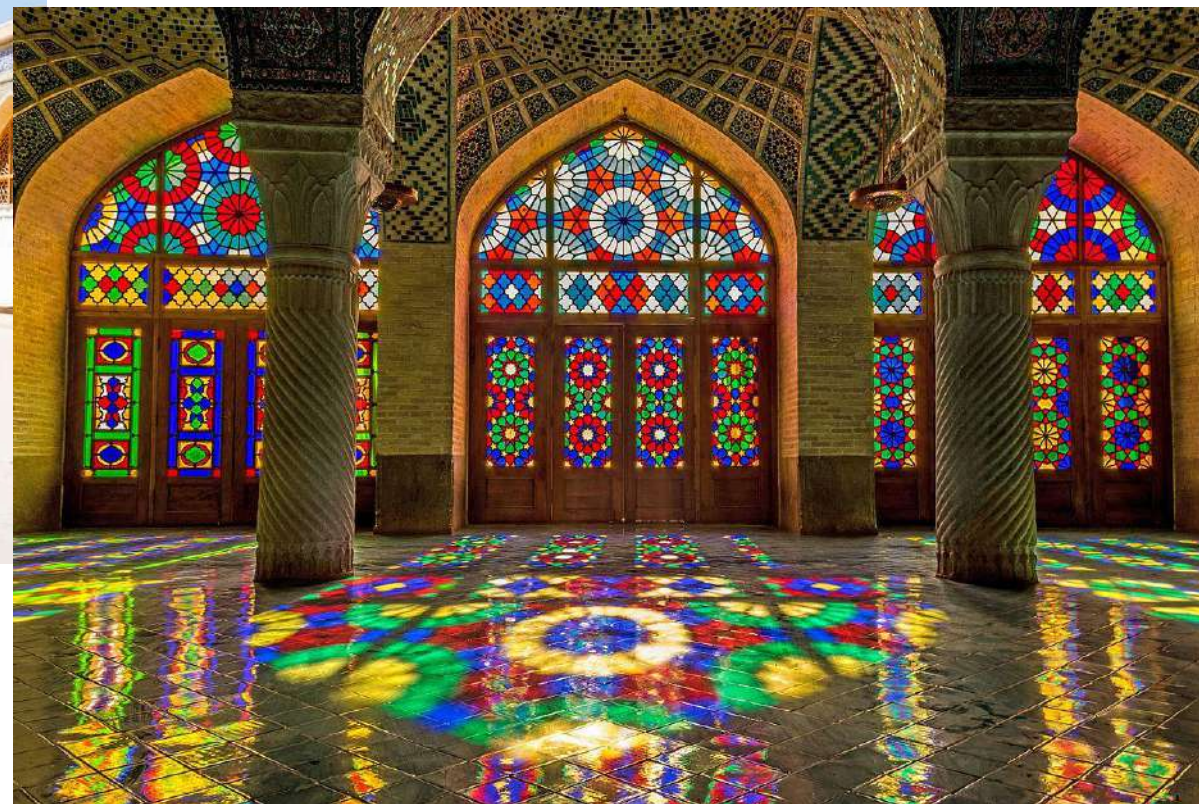

ایشان است ذراع بسو خوانند و آن دو کوکب که میان صورت شمالی است منعه گویند و آن

архитектура

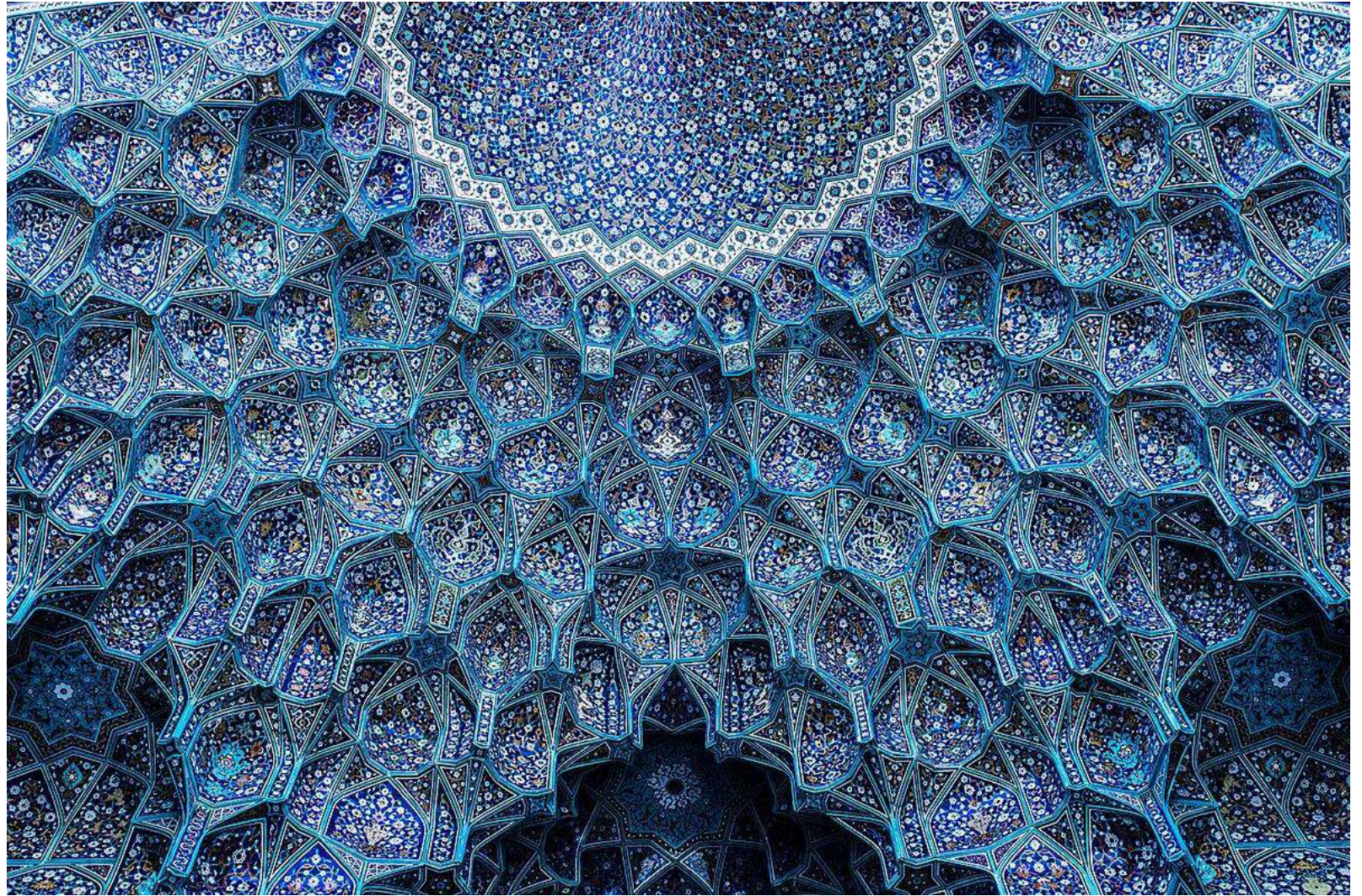
Мечети

Мечеть Насир-оль-Мольк (Шираз)

Мукарнас

Чехель-Сотун (Исфахан)

Саадабад (Тегеран)

Бордж-е Милад (Тегеран)

Маджлес (Тегеран)

народные промыслы

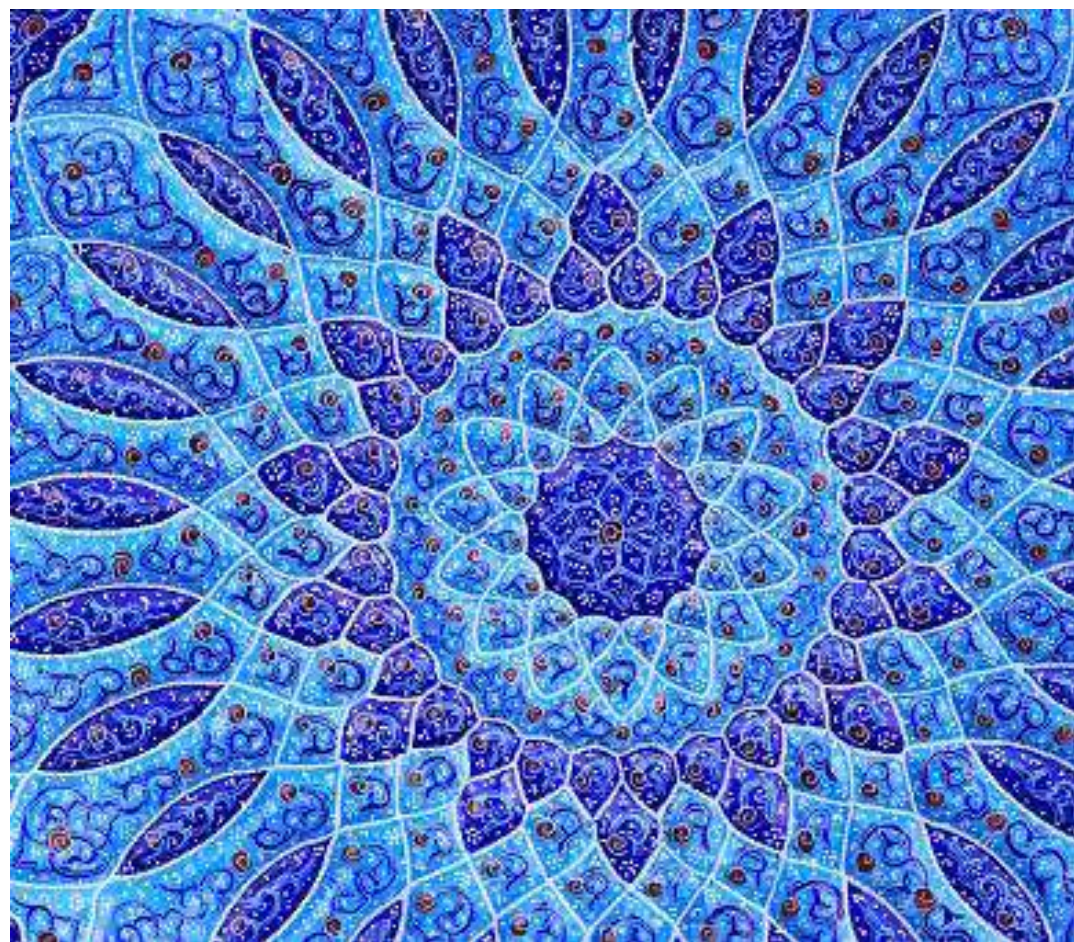

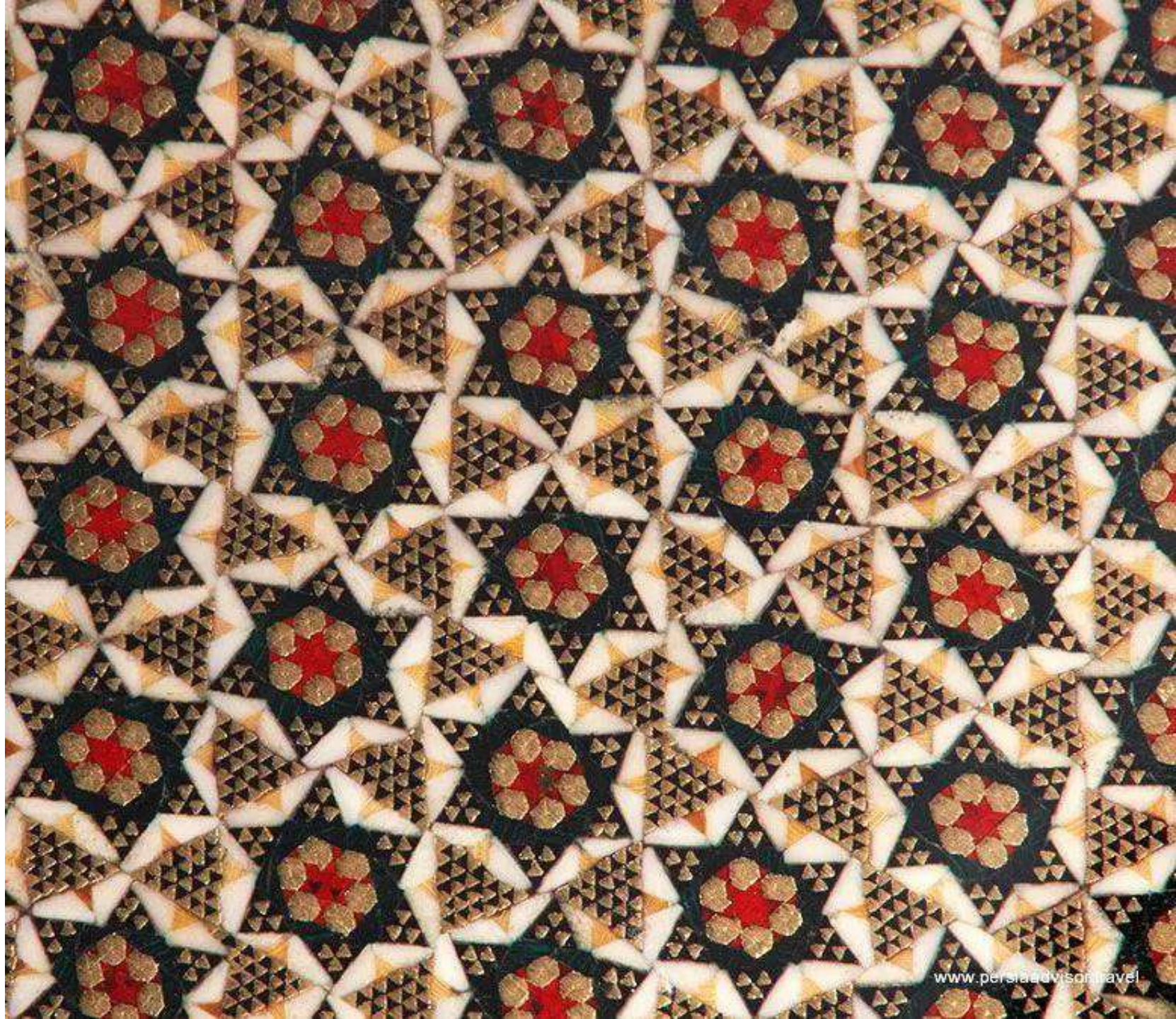
Шах Аббас Сефеви
(1571 – 1629)

Минакари

Хатам-кари

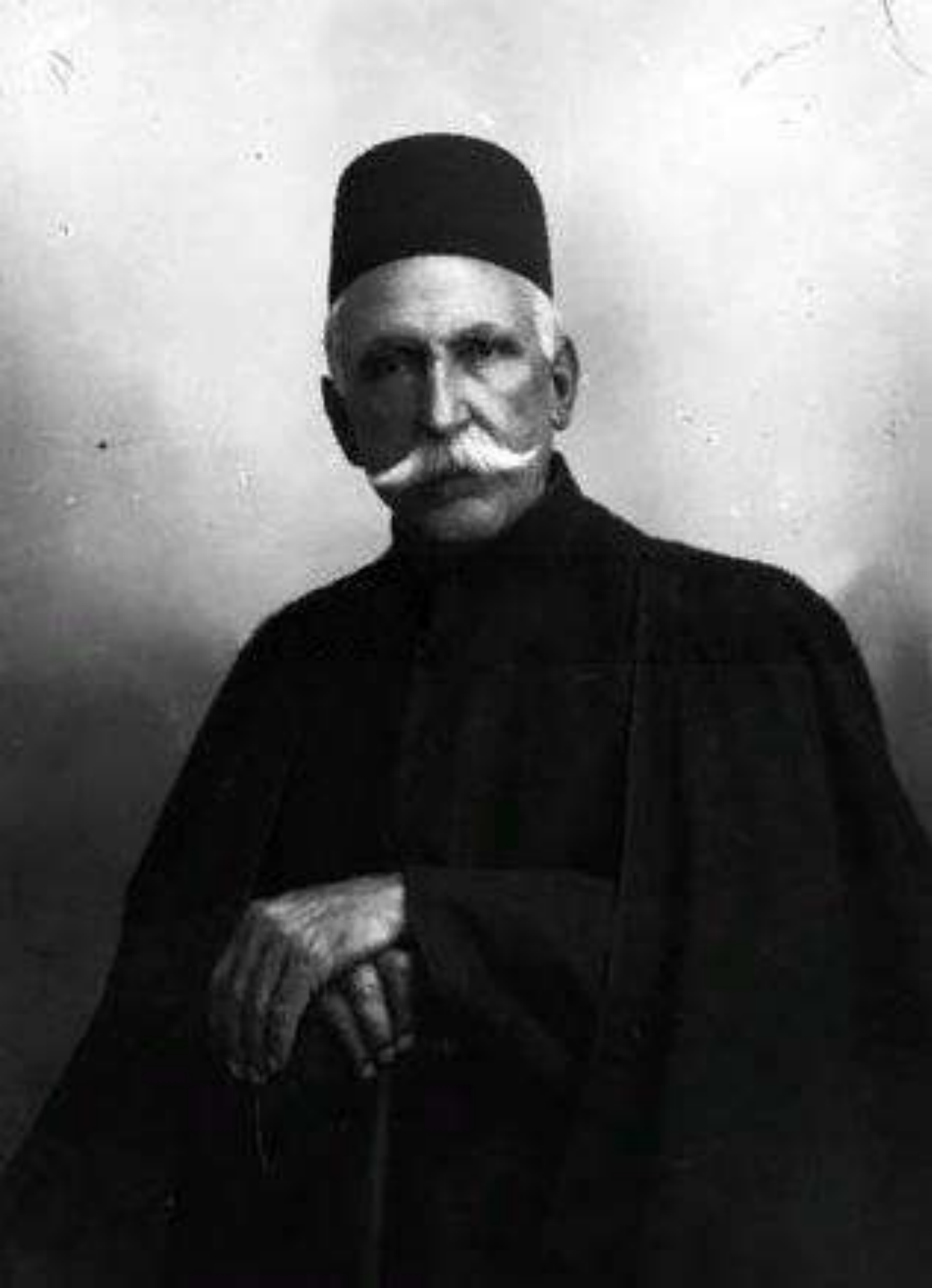

современное искусство

Сани-оль-Мольк.
Портрет Мостоуфи-оль-Мамалека.
1856

Кемаль-оль-Мольк
(Мохаммад Гаффари)
1847–1940

Кемаль-оль-Мольк
Багдадские
златокузнецы
1901

Аршак

Морской пейзаж
1959

**Мостафа
Наджми**

**Али-Акбар
Санати**
Закат на
пастбище
1957

**Монир Шахруди-
Фарманфармаيان
1922–2019**

Монир

Монир

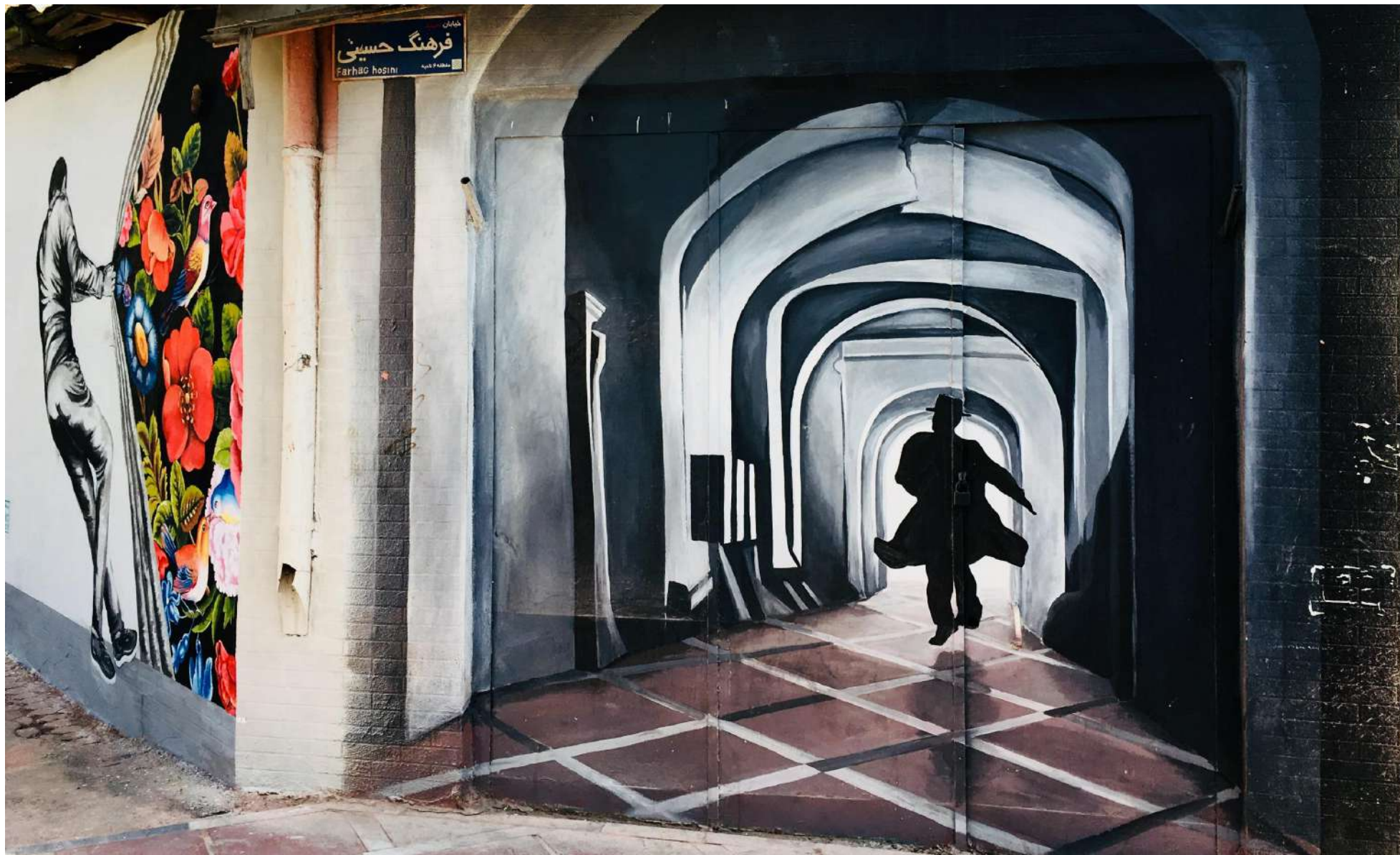

Монир

СТРИТ- АРТ

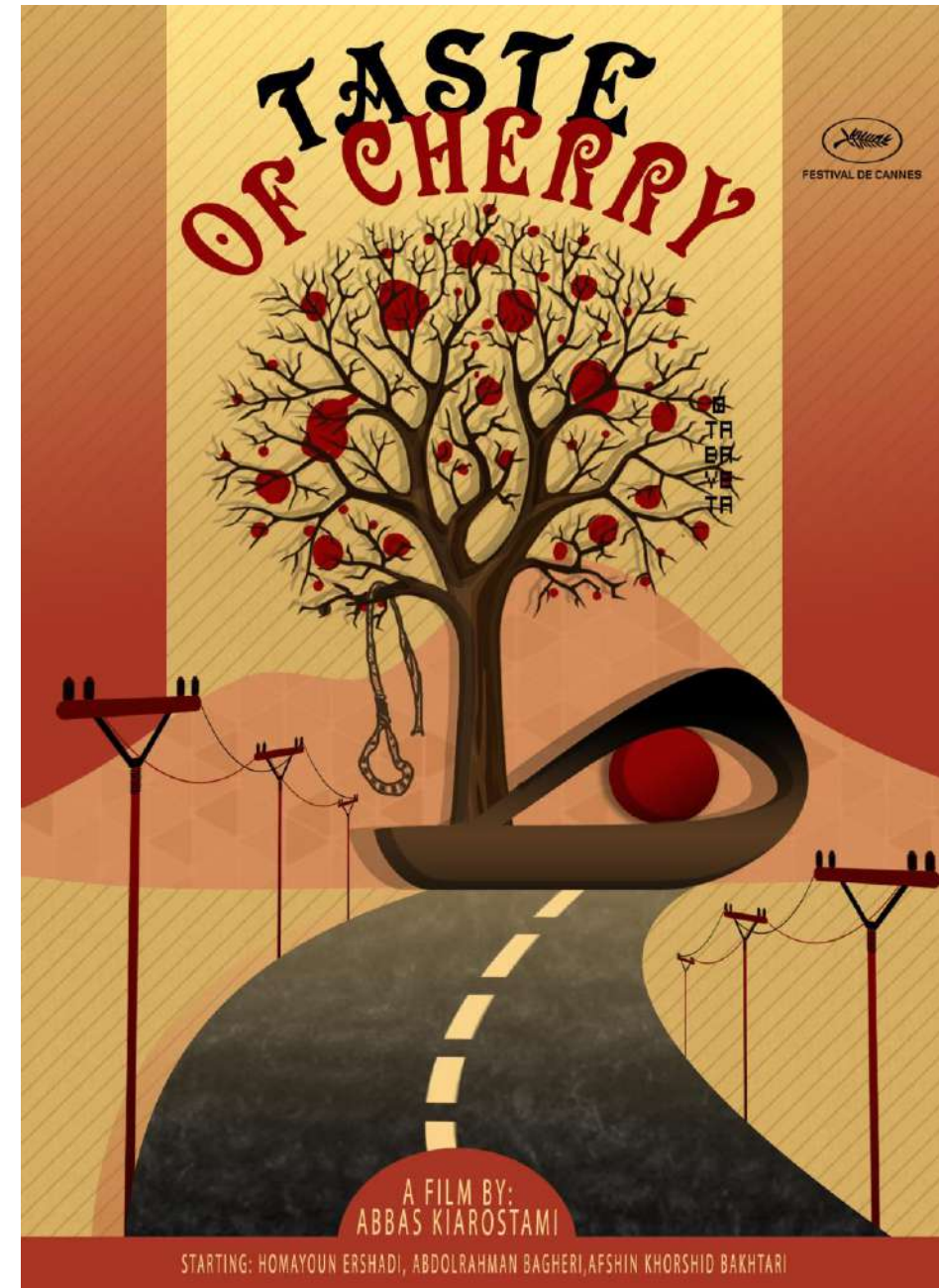

Кинематограф

- Аббас Киаростами
- Асгар Фархади
- Маджид Маджиди
- Джафар Панахи

Спасибо!

Продолжение
следует)

